

BULLARIUM

ROMANUM

PP. 1. 5.

**BULLARUM
DIPLOMATUM ET PRIVILEGIORUM
SANCTORUM ROMANORUM PONTIFICUM
TAURINENSIS EDITIO**

LOCUPLETIOR FACTA

COLLECTIONE NOVISSIMA PLURIUM BREVIUM, EPISTOLARUM, DECRETORUM ACTORUMQUE S. SEDIS
A S. LEONE MAGNO USQUE AD PRAESENS

CURA ET STUDIO

COLLEGI ADLECTI ROMAE VIROBUM S. THEOLOGICAE ET SS. CANONUM PERITORUM

QUAM

SS. D. N. PIUS PAPA IX

APOSTOLICA BENEDICTIONE EREXIT

AUSPICANTE

ENO AC REVMO DNO S. R. E. CARDINALI

FRANCISCO GAUDE

TOMUS V

ab EUGENIO IV (an. MCCCXXXI) ad LEONEM X (an. MDXXI)

AUGUSTAE TAURINORUM
SEB. FRANCO ET HENRICO DALMAZZO EDITORIBUS

MDCCCLX

LECTORI BENEVOLO

TAURINENSES BULLARII EDITORES

Huiusce operis Editores Taurinenses, Legum beneficio se uti velle, pro additionibus notisque, declarant, ita ut, sine eorum facultate, aliquid praeo iterum committere liceat nemini.

Nobis crimini datum non iri arbitramur quod quintum Magni Bullarii volumen formis nostris excudere serius absolverimus quam legentium nostrumque studium requirere videbatur, quum nec una nec levis morae excusandae causa suppetat. Quartus equidem annus est, quo profundum hocce, fere dicimus, aequor ingressi, sperabamus fore ut mitesceret unda paullatim ventique quiescerent: at contra evenit. Quo enim in dies celerius progredi conabamur, eo, ingruentibus impedimentis, retardari saepe, saepius sistere necesse fuit. Multo siquidem maiora ad Mainardianum textum in vulgus emittendum emendatum explitumque adiumenta nobis quaerenda fuerunt, quam operis in limine, non iis sane, quibus nunc utimur consiliis freti, credideramus. Pluries namque animadvertimus, vulgatam Mainardi typis lectionem sensum haud conspicuum exhibere, erroresque eiusmodi esse ut lectorem, licet horum studiorum non inscium, suspensum omnino detinerent; integra quia hic pericope desideratur, illic omissa aut corrupta, officinatorum vitio, verba fuere; ordo item disponendarum tabularum nonnunquam perturbatus, ratioque temporum permixta;

denique nec confandis voluminibus apte concinneque distributa materia videri lis debet, qui nihil in id genus operibus non castigatum ad unguem aequi bonique accipiunt.

Cum vero crebrae ad Eminentissimum S. R. E. Cardinalem GAUDE, operis patronum vigilantissimum, a nobis Romam missae epistolae haud satis esse viderentur ut omnia ad hanc Taurinensem editionem ornandam expeditissima forent (nec enim potest omnia epistola fari), romano iterum nos commisimus itineri, sapientiae pontificiae latices iterum ex ipso purissimo fonte haustum⁽¹⁾. Sanctissimi in primis D. N. PII PP. IX (Quem diu Ecclesiae suae bono sospitet Deus) haec, inter cetera, beneficia fuerunt: opus nostrum, cuius IV volumen ipsimet Ei obtulimus, denuo apostolica benedictione fulcivit: operis adiutores sociosque editores paterna complexus benignitate est: universis catholicis praesulibus (vivae vocis oraculo Eminentissimo D. Cardinali Patrono impertito) « sponte lubenterque indulsit ut si forte archivaria consulendi ac diplomata in huius editionis usum extrahendi munus alicui e canonicis viris sive cathedralium sive collegiarum ecclesiarum suarum committere luberet, ipsos, dum actu officio illi obeundo operam impendissent, a choralis servitii onere ita pro eorum arbitrio dispensare valerent, ac si reapse choro interessent. Qua quidem re plurima hactenus in hanc Bullarii editionem exhibita Apostolicae benignitatis argumenta, novo eoque amplissimo paternae sollicitudinis pignore auxit atque cumulavit »⁽²⁾; demum magnum aureum numisma sua imagine caelatum nobis, insigne munificentiae egregiaeque in nos voluntatis indicium, donavit.

Eminentissimum postea Patronum (quem singulari Dei beneficio nacti sumus) adivimus, apud quem omnis operis dirigendi summa cura residet; praesertim cum R. P. D. Aloysius Tomassetti, antistes domus pontificiae, collegii adlecti Romae praeses, multis negotiis praepeditus multisque curis distentus, nequiret ulterius operam suam impendere. APPENDICIS ordi-

(1) De primo ad Urbem itinere loquuti sumus in operis PROGRAMMATE, quod dedimus Augustae Taurinorum, kal. sextilis an. MDCCCLVII.

(2) Excerpta ex Encyclicis Eminentissimi Cardinalis GAUDE datis Romae, nonis iulii an. MDCCCLIX, ad Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, etc. universi orbis catholici.

nandae rationibus coram Eminentissimo Patrono diligenter pensatis, nihil ad illam conficiendam recognoscendamque non opportune statutum est atque sancitum. Et sane, Vaticani Codices non ita Cocquelinii manibus triti, nec adeo sunt pervisi ut sit ab adeundo, consulendo excerptandoque abstinendum; illos consultum excerptumque adimus, qui magnam praebent additionum segetem atque emendationum: tabulae multae ac variae privatis in archiis latitantes rei diplomaticae cultoribus hucusque negatae, eruendae e pluteis, exscribendae, praelo committendae sunt; multo illas aere paratas, nonnullas possessorum dono oblatas⁽¹⁾, plurimas inter magnam voluminum vim insertas, quasque Cocquelinus ratione consilii operis ductus cogitate praeteriit, vel haud potuit habere, vel demum ignoravit (nec ullus iustus rerum aestimator hanc illum ignoratione carpet) recolligimus formisque nostris, hanc mente, hoc consilio, excudimus, ut maioris momenti non desiderentur tabulae, nec nimia earum copia opus ipsum plus aequo exerescat.

His pluribusque aliis officiis, quae referre haud vacat, functis, altero mense reversi Roma, pertexturi quod exorsi eramus, non modo primo APPENDICIS volumini extremam admovere manum constitueramus, sed etiam quinto Bullarii. Nihilominus necessitate, non voluntate, fuit adhuc differendum. Cum enim, appetente praeteriti anni vere, armis omnia plena essent, nec inter armorum strepitus rumoresque bellantium studiorum secessui aptus locus inveniat, necesse fuit per plures menses inceptum iter retardare. Quae cum ita sint, quis nobis iure succenseat, si quantum ad haec omnia obeunda negotia dedimus temporis, tantum ab curis typo-

(1) Honoris causa nominamus Eq. Aloysium Cibrario, Virum apprime eruditum, optimeque de historia italica meritum, qui Bullas S. O. Milit. Ss. Mauriti et Lazari concessas in nostras manus exscribendas tradidit, ea qua pollet humanitate et in graviora studia constantia. Cui adsciendum putamus Rev. D. Aristidem Sala, canon. Metropol. Mediolanensis, Curiaeque Archiepisc. magistrum a Tabulario, qui in eo adservatarum tabularum accuratissima exemplaria (de spectatissimi Praesulis Ill.^{mi} ac Rev.^{mi} D. D. Caroli Caccia-Dominioni, Episcopi Famaugustani, doctrina et pietate conspicui, qui eam Archidioecesim in spiritualibus moderatur, licentia) ad nos mittit; nec non Reverendissimum P. D. Ioannem Schiaffini, abbatem Olivetensium, olim generalem Ord. administrum, qui multos iam per Etruriae, nonnullos etiam per Galliae archiva pontificios apices magno studio secundisque curis ad nostram ditandam editionem colligit. Alios nunc praeterimus, non quia minores sint in nobis in eos grati animi sensus, verum ne longiores officiamur.

theticis detraximus? Atque hae morae ac tarditatis caussae fuerunt, quas eorum nemini, quos hisce de rebus consulimus, improbari, immo non necessarias videri cognovimus.

Tandem, adiuvante Deo, quintum Bullarii volumen, ad finem perduximus, quod APPENDICIS primum insequetur. Hoc itaque libenter, Lector, accipe, quod amplitudine atque praestantia rerum nulli est secundum. « Qui apostolicas Constitutiones (ad rem Coquelinius ⁽¹⁾) in hoc volumine comprehensas accurate legerit, facile deprehendet quam magni illae momenti res contineant. Sive enim provectam Ecclesiae disciplinam ac recte dispositos christiani populi mores; sive constabilita adversus exorientes errores novasque haereses spectemus dogmata, vix aliud pontificiarum Constitutionum volumen est, quod maioris ponderis statuta exhibeat, feraciorumque sacrae theologiae ac disciplinae magis magisque firmandae, illustrandae atque asserendae materiam suppeditet. Multis nimirum et gravibus ab aetate Eugenii IV ad Leonis X, Summorum Pontificum, orthodoxa Ecclesia iactata est fluctibus: quo tamen impeditiora tempora fuere, eo sapientiores, divinae providentiae munere, visa est nacta esse Rectores, qui suis vigilanter fungentes partibus, opportunam malis ingruentibus medelam adhibuerunt; nec aetati dumtaxat suae, verum etiam posteritati prospexerunt. Tale tantumque volumen pluribus de caussis catholicae religioni prodest, ecclesiasticam disciplinam iuvat, apostolicaeque Sedis dignitatem et iura tuetur ». Quae quam sapienter dicta sint, nullus dubitat. Licet enim nostrum non sit Pontificum Maximorum fastos evolvere; tamen quemnam latet, gloriam fuisse Eugenii haud perituram Florentinum OEcumenicum Concilium celebratum, Graecorum Ecclesiam Latinae unitam, schisma Orientis teterrimum pene extinctum? Quem praeterit Iulii fortitudo, qua facto docuit honestatis plenam esse sanctamque, qua patriam prosequimur, charitatem. Servatoris imitatus exemplum, qui Hierusalem Romanis divinitus depopulandam praevidens *flevit super eam*? ⁽²⁾ Quem demum Leonis acta fugiunt, qui Lutherum eiusque asseclas, nec non pestifera illius dogmata damnavit, delevit, extinxit,

(1) IN EPISTOLA NUNCUPATORIA EM. S. R. E. Card. Valentini in fronte tertiae partis voluminis II (quae huic nostro v respondet) posita.

(2) *Luc.*, XIX, 41-44.

servata Iesu Christi Ecclesia ab omni labe incorrupta contra hominum deliramenta?

Intrinsecae autem huiusce voluminis praestantiae, extrinseca etiam (eodem quo et aliis, hucusque in lucem positis), nec flocci facienda, accedit. Qui enim promiseramus Romanam Mainardi editionem emendatam auctamque duros; debitum agnoscentes, gratissimo nos foenore nomina nostra expedituros confidimus. Et re vera, quod ad emendationem pertinet, bullas constitutionesque pontificias aliis in collectionibus insertas, ad praestantiores editiones exigimus, maiorisque momenti varias lectiones in notulis, minoris in textu inteximus. Quum vero nil suppetit quod consulamus, tabulis diuturnum excussis, emensisque critices accurate canonibus, quas diversas lectiones proprio Marte proponimus, ad paginae calcem relegamus, hisce apposis siglis (R. T.), quae Recensores Taurinenses curatoresque operis innuunt. Postilla, calendarum, nonarum, iduum dierumque interpositorum calculum arabicis, lectoris commodo, characteribus expressum modo in Romana editione absonum, modo ab pontificatus annis discrepantem, ad veritatem reducere nitimur. Notulis tandem adiunctis ad extremam paginarum oram (quas ut ab illis, quae in Mainardiana editione sunt, distinguamus, supradictis siglis obsignamus) historiam, geographiam, veteres Ecclesiae ritus, voces obsoletas idque genus alia cursim delibamus. Dum itaque haec ad editionis nostrae nitorem suffarcimus, res in diuturnum tempus extrahitur, onerosaque nobis iique haud leves sumptus effunduntur. Qua quidem in re non est silendum, illustria esse nomina illorum qui hactenus nostrae huic nuperrimae editioni subscripserunt (ita ut si magnis tantum nominibus magnum conflaretur opus, nihil optandum nobis superesset), sed longe pauciora quam quod oporteret ad opus secundis ventis vehendum. Quae etsi ab incepto nos non deterrent (serius enim ocus, toto terrarum orbe ubi Romanae Ecclesiae nomen in honore est, plerosque ad studia nostra iuvanda paratissimos expertum iri arbitramur); tamen et in causa sunt cur remissius quandoque incedamus, offendiculis veluti in via adpositis.

Praesens itaque volumen (quod Mainardianis officinatoribus tertii tomi pars tertia est) prolixo libentique, Lector, excipe animo. Hoc unum opta-

mus, quod ingenue fatebimur antequam loquendi finem faciamus. Si nos labores, pericula, largiores sumptus non deiciunt: si bibliothecarum forulos revolvere, veteres tabulas perscrutari, archiva per amicos cooperatoresque consulere, libros non paucos excutere haud piget: si sapientum animadversiones consiliaque, quibus crescit opus vigetque, perlibenter amplectimur: verbo, si typographi, si editoris officio fungi, quantum possumus, ita nos Deus adiuvet, gestimus, benevolentia cooperatioque (qua deficiente, viribus destitui fortissimum quemque oportet) subscriptorum nobis non desit.

EUGENIUS IV

PAPA CCIX

Anno Domini MCCCCXXXI.

An. C. 1451

Die 3 martii 1451 electus est in Romanum Pontificem Gabriel Condolmerius, presbyter cardinalis S. Clementis, qui Eugenius IV voluit appellari. Hic, patria Venetus, Ordinem Canonicorum saecularium S. Georgii in Alga Venetiarum, cui initium dederat, professus, a Gregorio XII Senensi praefectus est Ecclesiae. Coronatus nono ab electione die, sedit in pontificatu annos xv, menses xi, dies xx, temporibus Ioannis VII Palaeologi in Oriente imperatoris, et Sigismundi, Alberti II et Friderici III, regum Romanorum. Sex habitis promotionibus, xxvii cardinales creavit. Tandem, sexagenario maior, mortuus est die 23 februarii, anno 1447, et

Bull. Rom. Vol. V.

sepultus est in basilica S. Petri. Vacavit An. C. 1451 Sedes dies x.

In Basileensi pseudo-synodo, die 5 novembris 1439, contra Eugenium electus est pseudo-papa Amedeus Sabaudiae dux, qui ante aliquot annos eremiticam vitam induerat, et Felix V est appellatus. Hic ab Eugenio PP., intentato prius eidem iudicio, tamquam haeticus et schismaticus damnatus, tandem poenitentia ductus, abiectoque pseudo-pontificatu, Nicolaum V verum esse Pontificem profitetur anno 1449, decennio post male arreptam dignitatem. Quo pacto, eius pseudo-cardinalibus eundem Nicolaum per speciem deligentibus, dedit Deus Ecclesiae suae pacem.

I.

Quod S. R. E. cardinales in consistorio secreto pronuncianti, non dicantur creati cardinales, quousque cardinalatus insignia non susceperint. Nec votum habeant in eligendo Summo Pontifice, aut alio actu, quousque licentiam Summus Pontifex eis impertiatur.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Causae huius declarationis. — 2. Cardinalibus, ante insignium susceptionem, nullum ius ex sola nominatione acquiritur ad eandem dignitatem. — 3. Votum non habent in eligendo Papa, vel alio actu, donec eis de more os aperiantur. — 4. Alias praesumentes poenis puniuntur. — 5. Obstantium derogatio. — Subscriptiones cardinalium.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In eminenti Sedis Apostolicae specula, divina disponente clementia, constituti, de universis orbis Ecclesiis, earumque statu pacifico et tranquillo cogitare nos convenit: sed eo propensius ad Romanam Ecclesiam, quae aliarum Ecclesiarum mater est et magistra, aciem considerationis extendimus, quo, sublatis dubiis, et confictis seu callidis opinionibus, ex quibus possent dispendia et scandala provenire, penitus confutatis, ipsa Romana Ecclesia pacis et quietis, auctore Domino dirigente, optata quietudine perfruatur.

§ 1. Sane, quamquam ex libris Romani Ordinis, alias caeremoniarum nuncupatis, et aliis Ecclesiae Romanae libris seu antiquis codicibus comprehendi possit, et ex illis resultet, quid nominis, tituli vel honoris, per secretam procuracionem (1) de alicuius persona in eiusdem Romanae Ecclesiae cardinalem per Romanum Pontificem pro tempore in secreto consistorio factam, eidem personae in cardinalem sic pronunciatam per promotionem huiusmodi acquiratur; quia tamen, temporibus modernis, quibus aliquoties nonnulli in secreto consistorio in cardinales assumpti fuerunt secrete, et eis, ex bonis respectibus,

(1) Leg. f. promotionem vel nominationem (D).

insignia cardinalatus, saltem omnia, minime assignata fuerunt; nonnullorum aliter sapere, quam oportet sapere, satagentium astutas considerationes et inductiones subtiles, iuxta praemissa et eorum effectum nonnulla dubia prodierunt.

§ 2. Nos ad submovendam causam et occasionem quorumcumque dubiorum, quae quomodolibet super iis insurrexere hactenus, et possent insurgere forsitan in futurum, de venerabilium fratrum postro- rum Iordani Sabinensis, Hugonis Praenestiniensis episcoporum, et dilectorum filiorum Ioannis tit. S. Laurentii in Lucina, Ludovici tit. S. Caeciliae, Antonii tituli S. Marcelli, Ioannis tit. S. Sixti, Francisci tit. S. Clementis, Angelotti tit. S. Marci, presbyterorum, ac Lucidi S. Mariae in Cosmedin, et Arduini Sanctorum Cosmae et Damiani, diaconorum eiusdem Romanae Ecclesiae cardinalium, unanimi consilio et consensu, praesenti irrefragabili constitutione decernimus et declaramus, per huiusmodi pronunciationem sic in secreto consistorio de quibusvis personis hactenus factam, seu in posterum faciendam, alicui sic in cardinalem in praeteritum pronunciatam, seu in posterum pronunciatam, licet per eum ad cardinalatus initium (1) dispositus videatur, nullum ius, seu titulum re aut nomine acquisitum fuisse, aut acquiri potuisse hactenus seu posse; neque aliquem per quempiam per scripturam vel nominationem pro cardinali reputari vel haberi debuisse seu potuisse hactenus, vel debere seu posse quomodolibet in futurum, donec et quousque, de similibus consilio et consensu sic pronunciatam in Romana Curia, praesenti cardinalatus insignia, videlicet per capelli rubei traditionem, ac tituli assignationem, anulique, iuxta morem consuetum, in digito immissionem; absentem vero ab eadem Curia, per huiusmodi capelli missionem, realiter sine impensa, aut saltem in generali consistorio.

(1) Leg. f. licet pro nunc ad cardinalatus officium (D).

Cardinalibus, ante insignium susceptionem, nullum ius ex sola nominatione acquiritur ad eandem dignitatem.

Votum non habent in eligendo Papa, vel alio actu, donec eis de more os aperiantur.

§ 3. Quodque in cardinalem sic pronunciatum, etiam postquam insignia huiusmodi omnia receperit, et etiam admissus fuerit et receptus, ut praefertur, in electione Romani Pontificis pro tempore, vocem activam, aut aliquem actum habuisse vel habere potuisse, aut debuisse, sive posse vel debere minime censeatur, donec et quousque, per Romanum Pontificem pro tempore existentem, de similibus consilio et consensu, sibi in practicandis, consulendis et deliberandis negociis consistorii antedicti, postquam in consistoriis aliquibus mores in talibus observari consuetos expertus et interrogatus consiliative aut consultive responsum dandi expressa licentia tribuatur, seu ad hunc effectum (ut verbis utamur communibus) ei fuerit os apertum. Decernentes irritum et inane quicquid in contrarium per quoscumque etiam praedecessores nostros, aut alios quavis auctoritate scribendo, nominando, seu etiam reputando, scienter vel ignoranter attentatum forsitan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari.

Alias praesumentes poenis puniuntur.

§ 4. Si quis autem in cardinalem sic pronunciatum, contra praemissa, cardinalem pertinaciter se ausus fuerit nominare, eo ipso, ex tunc omni iure, quod sibi quomodolibet acquisitum praetendere posset, privatus sit, et perpetuam inhabilitatem incurrat ad huiusmodi cardinalatus honorem. Caeteri vero in hoc ei adhaerentes vel dantes consilium seu favorem, ipso facto, sententiam excommunicationis incurrant, a qua (praeterquam in mortis articulo constituti) nequeant ab alio, quam a Romano Pontifice absolutionis beneficium obtinere.

Obstantium derogatio.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus, privilegiis, indultis, concessionibus et exemptionibus apostolicis specialibus vel generalibus, sub quacumque verborum forma, etiam poenas et censuras in se continentibus, in contrarium editis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo nostrae constitutionis et declarationis, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae 1431, 7 kalendas novemb., pontificatus nostri anno primo.

Ego Ioannes, cardinalis S. Laurentii, dictus Rothomagen., subscripsi.

Ego Ludovicus tituli S. Caeciliae, presbyter cardinalis Arelaten., subscripsi.

Ego Antonius tituli S. Marcelli, presbyter cardinalis, subscripsi.

Ego Ioannes tituli S. Sixti, presbyter cardinalis, manu propria subscripsi.

Ego F. tituli S. Clementis, presbyter cardinalis, manu propria subscripsi.

Ego A. tituli S. Marci, presbyter cardinalis, manu propria subscripsi.

Ego Iordanus, episcopus Sabinensis, manu propria subscripsi.

Ego H., cardinalis Cypri, episcopus Praenestinen., subscripsi.

Ego Ludovicus (1), cardinalis de Comitibus, manu propria subscripsi.

Ego A., cardinalis Nova, manu propria subscripsi.

Dat. die 26 octobris 1431, pont. anno 1.

II.

Quod congregatio monachorum de Observantia S. Iustinae, Ordinis S. Benedicti, quaecumque legata pia eius monasteriis et locis, quamvis non expressis, facta, acceptare, et ad ea consequendum procuratores constituere, et iuxta capituli generalis et visitorum iudicium distribuere possit.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae huius constitutionis. — 2. Declaratio (de qua in rubrica). — 3. Contrariorum derogatio.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Dispositione divina gregi dominico, quamvis immeriti, praesidentes, dum pra-

(1) Leg. f. Lucius.

clara dilectorum filiorum congregationis monachorum de Observantia S. Iustinae, Ordinis S. Benedicti, merita recensemus intra nostrae mentis arcana, et ad commendabiles, quibus eorum ministeriis erga Deum et homines indesinenter exuberant, fructus dignae nostros diffundimus cogitatus, votis illorum gratum libenter offerimus auditum, per quae ipsorum statui ac indemnitate consulti possit, eorumque religio salubria iugiter suscipiat incrementa.

Causae huius constitutionis.

§ 1. Cum itaque, sicut exhibita nobis nuper pro parte congregationis huiusmodi petitio continebat, eis diversa donationes et legata facta fuerint, ipsorum monasteriis sive locis non expressis, et propterea ab aliquibus haesitatur, an congregatio praedicta, cum illius singulares personae proprietatis incapaces sint, praemissa, super quorum aliquibus lis indecisa pendet, et quae deinceps eis, annuente Domino, sicut donationes et legata valeant acceptare.

Declaratio (de qua in rubrica).

§ 2. Nos omnem super his ambiguitatis materiam semovere, necnon conscientiarum scrupulis obviare cupientes, ipsius congregationis in hac parte supplicationibus inclinati, quod congregatio praedicta donationes et legata huiusmodi acceptare, necnon ipsa vel eius visitatores pro praemissis et etiam quae dictis monasteriis ac locis hactenus facta fuerunt, et in antea fieri contigerit, donationibus legatisque vindicandis ac recipiendis, syndicos, sive procuratores constituere et deputare, necnon donationes et legata praedicta, etiam quaecumque et qualiacumque fuerint, prout generali praedictae congregationis capitulo sive dictis visitoribus pro tempore videbitur, inter huiusmodi monasteria atque loca, illorumque personas, et alias in dictae congregationis usus, ac pro felici eius statu et directione dispensari, converti et distribui licite possint, auctoritate apostolica decernimus et indulgemus per praesentes.

§ 3. Non obstantibus litis pendentia huiusmodi ac constitutionibus apostolicis,

necnon statutis et consuetudinibus monasteriorum, locorum et Ordinis praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Contrariorum derogatio.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae 1431, idibus novembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 13 novembris 1431, pont. anno 1.

III.

Declaratio et mitigatio Regulae fratrum B. Mariae de Monte Carmelo, ab Honorio III hactenus approbatae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Instantia Ordinis pro mitigatione Regulae in nonnullis capitibus. — 2. Causae ad petitionem huiusmodi inducentes. — 3. De carnium esu; — 4. De mansione et deambulatione in claustris. — 5. Fratres ad observantiam anterioris Regulae non tenentur. — 6. Concessis vero antea privilegiis gaudent. — 7. Confessariumque sibi ex ipso Ordine possunt eligere. — 8. De relapsis. — 9. De ieiunio sextae feriae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis providentia circumspecta nonnumquam ea, quae ad propagationem Religionum quarumcumque, et in divinis obsequiis mancipatarum personarum prosperum statum conservandum, ac animarum salutem earumdem salubriter instituta fuerunt, ut fructum afferant exoptatum, reformat et moderatur. Et, ut religiones ipsae, praesertim a Sede Apostolica approbatae, in suo vigore perdurent, prout temporis pensata qualitate in

Exordium

(1) Hanc Regulam approbavit Honorius III, sup. tom. III, Const. LXXVIII, pag. 413, eamque primo mitigavit Innoc. IV, ibid., Const. xrv, pag. 525, Quae honorem.

Domino prospicit expedire, libenter impendit suae sollicitudinis partes.

Instantia Ordinis pro mitigatione Regulae in nonnullis capitibus.

§ 1. Sane, cum sit nobis, pro parte dilectorum filiorum Ioannis Faci, magistri generalis, ac provincialium et claustralium priorum et universorum fratrum Ordinis B. Mariae de Monte Carmelo, nuper expositum, quod in certis capitulis Regulae fratrum dicti Ordinis per bonae memoriae Albertum patriarcham Hierosolymitanum traditae, inter cetera cavetur expresse: quod fratres praedicti Ordinis ab esu carnium abstineant, nisi pro infirmitatis vel debilitatis remedio sumantur; eisdem etiam, quod singulis diebus, dominicis dumtaxat exceptis, a festo Exaltationis Sanctae Crucis usque ad festivitatem Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi ieiunare teneantur; quodque singuli eorum manere debeant in cellis suis, die ac nocte in lege Domini meditantes, ac in orationibus vigilantes, praecipitur.

Causae ad petitionem huiusmodi inducentes.

§ 2. Et propterea nonnulli ipsius Ordinis professores, propter arctitudinem et rigorositatem Regulae huiusmodi, tam ex fragilitate humana, quam ex debilitate corporea nequeunt eandem Regulam observare, dispendium suae salutis incurant. Quod plures etiam, asperitatem huiusmodi pertimescentes, ab ingressu eiusdem Ordinis retrahantur.

De esu carnium.

§ 3. Nos vero, qui plantare Religionem sacram, et plantatam modis omnibus fovere intensis desideriis affectamus, super hoc, quantum nobis est possibile, providere salubriter cupientes, et rigorem huiusmodi quadam temperie mitigantes, ac Regulam ipsam moderantes, apostolica auctoritate, tenore praesentium, statuimus, ordinamus et concedimus, quod dicti Ordinis professores, qui nunc sunt et pro tempore erunt, tribus dumtaxat diebus singularum septimanarum, etiam quibus, ut praefertur, ieiunare, iuxta eandem Regulam, sint adstricti, praeterquam in Adventu et in Quadragesima et aliis generalibus prohibitis diebus, carnibus vesci.

§ 4. Ac horis congruis in eorum Ecclesiis et illorum claustris, ac per eorum ambitus manere et deambulare licite et libere valeant.

De mansione et deambulatione in claustris.

§ 5. Decernentes eos et eorum singulos circa praemissa ad arctiorem observantiam, quam supra praemittitur, occasione professionis in dicto Ordine emissae vel in posterum emittendae, minime teneri.

Fratres ad observantiam anterioris Regulae non tenentur.

§ 6. Et nihilominus fratribus eisdem, qui Regulam ipsam, ita ut praemittitur, moderatam observaverint, quod eis proficiat in remissionem peccatorum; omnibus et singulis privilegiis, indultis, immunitatibus, libertatibus, exemptionibus, protectionibus et praerogativis eidem Ordini per antea concessis, uti et gaudere possint, eadem auctoritate concedimus per praesentes: constitutionibus apostolicis et statutis, consuetudinibus etiam praedictis, et aliis Ordinis et Regulae praedictis capitulis, iuramento, confirmatione apostolica, vel alia quavis firmitate vallatis, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Concessis vero antea privilegiis gaudent.

§ 7. Et, ut ipsi fratres in humilitatis et paupertatis spiritu, ac castimonia virtutum Domino famulantes, ad huiusmodi mitigatam Regulam observandam ferventius animentur, omnibus et singulis fratribus dicti Ordinis, praesentibus et futuris dumtaxat, qui Regulam istam sic, ut praemittitur, moderatam observaverint, seu in observantia ipsius vixerint, ut superiores ipsorum dicti Ordinis vel alius quicumque idoneus eiusdem Ordinis sacerdos, omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti et ore confessi fuerint, semel tantum in mortis articulo plenam remissionem, in statu et sinceritate S. R. E. ac obedientia, vel devotione nostra, vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium, necnon observantia praedicta persistente,

Confessariumque sibi ex ipso Ordine possunt eligere.

IV.

auctoritate apostolica, concedere valeant, devotioni ipsorum, tenore praesentium, indulgemus. Sic tamen, quod iidem superiores, de quibus fuerit alteri satisfactio impendenda, eisdem fratribus, si supervixerint, vel per alios, si forte transierint, faciendam iniungant: quam ipsi fratres facere teneantur, ut praefertur.

De lapsis.

§ 8. Et ne, quod absit, propter huiusmodi gratiam, fratres praedicti reddantur procliviores ad illicita in posterum committenda, volumus quod, si ex confidentia remissionis huiusmodi, praedicti fratres aliquando forte committerent, quoad illa, praedicta remissio nullatenus suffragetur.

De ieiunio sextae feria.

§ 9. Et insuper, quod per unum, ex quo nostra praesens concessio ad eorundem fratrum pro tempore existentium notitiam pervenerit, computandum, singulis sextis feriis, impedimento legitimo cessante, ieiunent. Quod si praedictis sextis feriis, ex praecepto Ecclesiae, regulari observantia, iniuncta poenitentia, voto, vel alias ieiunare teneantur, una alia die singularum septimanarum eiusdem anni, qua ad ieiunandum non sint adstricti, ieiunent. Et si in dicto anno vel aliqua eius parte essent legitime impediti, anno sequenti, vel alias, quum primum potuerint, modo simili supplere ieiunium teneantur. Porro, si alias forsan praelibatum ieiunium in toto vel in parte adimplere commode non potuerint, eo casu superiores ipsorum, ieiunium ipsam in alia pietatis opera, prout saluti animarum illorum viderint expedire, commutare valeant, quae ipsi pari modo debeant adimplere. Alioquin nostra huiusmodi praesens concessio, quoad non observantes dumtaxat, nullius esset roboris vel momenti. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae 1452, 15 kalendas martii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 16 februarii 1452, pont. anno 1.

Statuta et ordinationes a clero Urbis in publicis solemnitatibus servanda, aliisque circa eiusdem reformationem et gubernium decernit (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Ab Urbis vicario factas olim pro clero constitutiones, — 2. Confirmatione apostolica dignas, — 3. Firmat, servarique mandat. — 4, 5. Tenor dictarum constitutionum. — 6. Ordo in publicis processionibus servandus. — 7. Earum tempore non confabulandum, sed orandum. — 8. Clerici et beneficiati caste domi vivant. — 9. Clericorum et presbyterorum filii eis ad altare non ministrent. — 10. Clerici, nisi senes sint, ad monialium domos non accedant. — 11. A ludo quolibet abstinendum. — 12. De vestium modestia. — 13. Nec arma deferant. — 14. Comam non nutriant. — 15. De servitio a beneficio praestando. — 16. Beneficia obtinentes saecularia officia exerceat non possunt. — 17. Nec clericus exerceat artem clericis interdictam. — 18. Notarii vicarii Urbis debent esse clerici. — 19. In rebus hac constitutione prohibitis procedi potest per simplicem denunciationem. — 20. De funeralibus et sepultura. — 21. Legalizatio praesentis edicti.

Eugenius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In apostolicae dignitatis specula, licet immeriti, disponente Domino, super gregem Eius constituti, iniunctum nobis apostolatus officium exequi cupientes, ad ea libenter nostrae circumspectionis dirigimus intuitum, per quae inter personas ecclesiasticas, sublatis erroribus, virtutum norma pro Regis aeterni gloria resurgat: ac totius aequitatis et iustitiae salutaria proveniant incrementa: et iis, quae propterea rite processisse comperimus, ut illibata rite persistant, libenter, cum a nobis petitur, muniminis firmitatem impartimur.

§ 1. Sane petitio pro parte venerabilis fratris nostri Gasparis, archiepiscopi Con-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Ab Urbis vicario factas olim pro clero constitutiones.

Confirmatione apostolica dignas.

Firmat, servarique mandat.

Tenor dictarum constitutionum.

san., nostri in spiritualibus in alma Urbe vicarii, nuper exhibita nobis continebat, quod dudum venerabilis frater noster Daniel, episcopus Parentin., tunc noster in dicta urbe in spiritualibus eisdem vicarius, intendens reformationi dilectorum filiorum universi cleri dictae urbis, pro eorum saluti regimine et vita laudabili nonnullas constitutiones et ordinationes, prout in quodam instrumento publico super hoc confecto latius continetur, edidit et publicavit inviolabiliter observandas.

§ 2. Quare pro parte dicti archiepiscopi nobis fuit humiliter supplicatum, ut constitutionibus et ordinationibus huiusmodi, pro earum subsistentia firmiori, ac salubri gubernaculo morum et honestatis dictorum cleri, robor apostolicae confirmationis adiacere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur clerum ipsum in viam Domini salubriter dirigi cupientes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictas constitutiones et ordinationes, quarum tenorem cum instrumento praefato de verbo ad verbum praesentibus inseri fecimus, ratas habentes atque gratas, eas auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communitus, decernentes nunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari: non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Tenor autem dictarum constitutionum et instrumenti sequitur, et est talis: *Daniel episcopus Parentin., sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii divina providentia Papae quarti, in alma Urbe et eius districtu in spiritualibus vicarius generalis deputatus, universis et singulis praesentes litteras inspecturis salutem in Domino sempiternam.*

§ 5. Ad ea ex officii nobis commissi debito libenter intendimus, per quae ecclesiasticus ordo per viam Domini salu-

briter dirigatur, ac utiliter conservetur. Cupientes igitur, ut mores et vita clericorum dictae urbis, pro eorum salute et honestate ac aliorum exemplo laudabili, in melius dirigantur, infrascriptas constitutiones et capitula per eosdem clericos et quemlibet ipsorum observanda, ad honorem Dei omnipotentis edidimus et ordinavimus: quorum tenor per omnia sequitur, et est talis.

§ 6. In primis igitur statuimus et ordinavimus, quod in quibuscumque processionibus faciendis clerici ordine infrascripto incedant, videlicet: quod illi, qui fuerint pro tempore deputati portare pluvialia, sint propinquiores nobis, aut successori vel locumtenenti nostro; antiquiores vero archipresbyteri Ecclesiarum cardinalium suo ordine bini et bini, deinde antiqui canonici dictarum Ecclesiarum cardinalium, secundum antiquitatem et posterioritatem eorum, incedant: et hoc sub poena arbitrio nostro, aut officialis aut successorum nostrorum huiusmodi vicariatus, seu officialium suorum, qui pro tempore fuerint, exigenda.

§ 7. Item, quod nullus, dum processionaliter incedit, cum aliquo confabulare praesumat, sed, cantet aut orationibus a seipso, si cantare nescit, insistat, sub poena praedicta.

§ 8. Item, ut clericorum mores in melius reformentur, et clerici ipsi continenter et caste vivant, quod nulli, et maxime ecclesiastica beneficia obtinentes, in sua domo vel alibi retineant concubinas, aut mulieres de fornicatione suspectas, de quibus aliqua sinistra suspicio valeat exoriri, sub simili et iuris communis poenis.

§ 9. Item, quod nullus clericus aut sacerdos, habens filios etiam legitimos vel ex concubina aliqua, praesumat quod filius seu filii sui palam deserviant in missa sive aliquo servitio divino ecclesiastico, sub poena, arbitrio nostro, successorum nostrorum, seu deputatorum, ut praefertur, inferenda.

Ordo in publicis processionibus servandus.

Earum tempore non confabulandum, sed orandum.

Clerici et beneficiati caste domi vivant.

Clericorum et presbyterorum filii eis ad altare non ministrent.

Clerici, nisi
senes sint, ad
monialium do-
mos non acco-
dant.

§ 10. Item, quod nullus clericus, sine praefati domini vicarii pro tempore existentis, aut eius officialium licentia, cuiuscumque conditionis aut status existat, praesumat accedere ad quodcumque monasterium monialium, exceptis qui senio sunt confecti et quibus nulla possit etiam sinistra suspicio, utpote in octuagesimo eorum aetatis anno existentes, sub poena similiter inferenda.

§ 11. Item, quod nullus ludere praesumat ad arandum, sive ad taxillos aut ad aleas, nec forte digitos ludere non audeant, sive cartas, aut aliquem ludum in taberna aut loco publico sive privato, in quo ludat pecunias, aut vinum, aut prandium, sive coenam, sive minimum quod comestibile, sub poena, ut praescribitur, inferenda.

§ 12. Item, quod nullus clericus benedictus, cuiuscumque conditionis, praesentiae, aut status existat, praesumat manicas ad saccam aut largas, more hominum saecularium, suo vestimento portare, quae manicae palmo cum dimidio latiores non sint, sub poena inferenda praedicta.

§ 13. Item, quod nullus caligas divisatas seu solatas, aut caputium quod ultra unam canquam panni contineat, seu arma offensiva vel defensiva portare praesumat, sub poena, ut praescribitur, inferenda.

§ 14. Item, quod nullus clericus benedictus, cuiuscumque status sive conditionis existat, de caetero portet comam patentibus auribus, quae tangat aures; coronam vero rotunditatis unius magnae hostiae quilibet honeste ferat: nemo propterea attonsus incedat, sed in coma, ut superius dictum est, ut clericus non laicus cognoscatur, reformetur: contrarium facientes nullo gaudeant privilegio clericali, sed ut laici puniantur et reputentur, et alias, arbitrio dicti domini vicarii, castigentur.

§ 15. Item, irrefragabili constitutione nostra sancimus, quod nullus clericus, qui non servit Ecclesiae, in qua benedictus existit, in divinis, percipiat distri-

butiones quotidianas, aut emolumentum vel lucrum, seu obventionem aliquam vel aliquas, etiam funeris vel rei alterius, si non interfuit funeri aut rei illi, de qua percipitur emolumentum aut lucrum, seu percipiuntur obventiones: sed pars illa interessentibus aut servientibus accedat. Et, si per superbiam, vel potentiam, vel quovis modo non deserviat, aut non intersit, portionem ut praesens vindicare potentialiter voluerit, ipso facto, excommunicationis sententiam et sui beneficii privationem incurrat: ita ut talis, quod sic contrafecerit, eius canonicatus et praebenda, et quaecumque beneficia per huiusmodi privationem vacantia impetrari possint libere et iuste.

§ 16. Item, quod nullus clericus aut canonicus, cuiuscumque status, gradus et conditionis existat, qui in Urbe beneficium aut beneficia habet, debeant tenere vel regere, seu habere aliquod officium saeculare in Urbe, aut extra Urbem, clericis interdictum: qui vero contrarium fecerit, ipso facto, sententiam excommunicationis incurrat, et beneficia ipsius libere et licite impetrari, ut supra, possint: pronunciantes ex nunc, prout ex tunc, eos, ipso facto, omni beneficio ecclesiastico privatos, ac omni clericali privilegio denudatos.

§ 17. Item, quod nullus clericus exerceat artem aliquam clericis interdictam; si quis autem contrarium fecerit, poenam arbitrio nostro et successoris nostri imponendam incurrat: nec sit opus, in casu praedicto ipsum clericum moneri: cum iura disponant, quod quilibet clericus appareat in totum clericus clericalia exercens, et non semiclericus et semilaicus.

§ 18. Item, quod in officio vicariatus audientiae causarum duo notarii exerceant officium notarii, qui sint clerici benedicti, si possint haberi et deputari: si vero plures notarios deputare voluerimus, aut successores nostri voluerint ad dictum officium, sit in nostra et eorum potestate eos deputare; et si contrarium ordinatum

fuerit, in laicos deputando et ponendo, acta dictorum notariorum laicorum in dicta Curia confecta non valeant, nec teneant ipso iure, nullibique fidem faciant in aliquo iudicio aut facto; sed sint, eo ipso, nullius efficaciae, roboris vel momenti.

§ 19. Item, quod in supradictis et propediectis omnibus et singulis capitulis et prohibitionibus, per nos et successores nostros, qui erunt pro tempore, eorumque officiales, procedi possit contra delinquentes et contrafacientes in praedictis et quibuscumque aliis criminibus, tam per inquisitionem, quam accusationem seu denunciationem, et praedictos delinquentes vel quasi punire et condemnare, prout et sicut in supradictis capitulis est expressum et declaratum.

§ 20. Item, quia secundum sacrorum canonum sanctiones, qui altari servit, de altari vivere debet, et qui ad onus eligitur, non debet a mercede repelli; autoritate apostolica, irrefragabili constitutione in perpetuum valitura statuimus et ordinamus, quod quicumque praelatus, cuiuscumque praesentiae, dignitatis, status et conditionis existat, sive peregrinus, cortisanus et advena, utriusque sexus, qui vel quae in parochia alicuius Ecclesiae Urbis moram traxerit, in eaque parochia diem clauserit extremum, nullo condito testamento, sepeliatur in Ecclesia dictae parochiae, ubi morabatur; funeraliaque integraliter habeat et percipiat eadem Ecclesia, sive illius rector, cum in vita et in morte dictus rector, in cuius parochia fuit, et non alius, per manum salutarem eidem et omnia ecclesiastica sacramenta impendere ac dare debeat, etiam si solum per tres dies in dicta fuerit parochia commoratus: si vero decesserit condito testamento, et alibi elegerit sepulturam, Ecclesia, de cuius parochia assumptus extiterit, habere debeat canonicam portionem et medietatem cerae, secundum dictae urbis consuetudinem: quibuscumque privilegiis, gratiis sive indultis in contrarium allegantibus nullatenus

In rebus hac
constitut. pro-
hibitis procedi
potest per sim-
plicem denun-
tiationem.

De funeralibus
et sepultura.

nus profuturis: cum nimirum debeat reprehensibile iudicari, ut clerici aliorum clericorum labores et fructus, per improbae ambitionis temeritatem, subripere debeant et habere, quos sacri canones, pie, iuste debitaque benignitate pensata, pauperibus clericis laudabiliter Altissimo famulantibus concesserint erogari: mandantes omnibus et singulis clericis et personis ecclesiasticis, cuiuscumque status, gradus, ordinis existant, in Urbe et eius districtu commorantibus, ut praedicta omnia et singula contenta, descripta et narrata in dictis constitutionibus et capitulis per nos ordinatis, sub poena et ad poenam in dictis capitulis et constitutionibus apposita et appositam, observent et observari faciant, non derogando aliis constitutionibus et ordinationibus hactenus in dicto clero antiquitus observatis, sed potius illas et illa confirmando. In cuius rei testimonium praesentes litteras fieri, et per honorabilem virum Petrum Paulum Laurentii, nostrum et Curiae nostrae notarium, subscribi, nostrique sigilli fecimus appensione muniri.

§ 21. Acta fuerunt haec Romae, in Palatio Apostolico, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimo primo, die secunda mensis novembris, indictione nona, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii Divina Providentia Papae quarti anno primo: praesentibus ibidem egregiis viris domino Iacobo de Tuderto, auditore causarum Curiae ipsius domini vicarii, et presbytero Ioanne Angelo de civitate Pennensi, ipsius domini vicarii capellano, et presbytero Valentino, canonico Ecclesiae Sancti Nicolai in Carcere Tulliano de Urbe, testibus ad praemissa vocatis specialiter et rogatis. Et ego Petrus Paulus Laurentii Lelli Pauli, Romanus civis, canonicus Ecclesiarum Sancti Nicolai in Carcere Tulliano, et Sancti Marci de Urbe, Dei gratia publicus apostolica auctoritate notarius, et nunc notarius Curiae

Legalizatio
praesentis edi-
cti.

supradicti domini vicarii, quia praedictis omnibus et singulis una cum supradictis testibus interfui et praesens fui, sed aliis occupatus negotiis per alium scribi feci, ideo ea subscripsi et publicavi, et sigillo praefati domini vicarii signavi rogatus, meumque signum apposui consuetum, in fidem et testimonium omnium praemissorum.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quadringentesimo trigesimo secundo, octavo kalendas martii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 23 februarii 1432, pont. anno 1.

V.

Privilegium curialium sive officialium Sedis Apostolicae obsequiis existentium, aliorumque pro eorum negotiis ad eandem Sedem venientium, et apud eam commorantium, aut inde recedentium, ne interim extra Romanam Curiam conveniantur.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Privilegium (de quo in rubrica). — Secus acta irritantur. — 2. Secus attentantes excommunicationis poena puniuntur — 3. A die affixionis praesentium etc. — 4. Obstantium derogatio. — 5. Clausulae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Divina, in eminenti Sedis Apostolicae specula, disponente clementia, constituti, ad ea libenter intendimus, per quae officiales praedictae Sedis obsequiis eius, ad quam veluti fidelium omnium matrem, pro animarum salute quaerenda et iustitia consequenda, de diversis mundi partibus confluit multitudo, tutius et quietius se promptiores valeant exhibere.

§ 1. Hinc est quod nos, ex certis rationalibus causis moti, etiam nonnullorum praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, districtius inhibemus locorum ordinariis, necnon commissariis et delegatis eorum, caeterisque universis et singulis, quaecumque potestate et auctoritate praefulgeant, cuiuscumque dignitatis, gradus vel praeminentiae fuerint, ne contra officiales praefatos, quocumque nomine nuncupentur, in nostris et dictae Sedis obsequiis, nunc et pro tempore existentes, necnon quoscumque alios, pro suis et eorum causis et negotiis prosequendis, ad Sedem praedictam venientes, ac in ea (durante negotiorum et causarum huiusmodi prosecutione) moram trahentes, et recedentes ab eadem, procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis vel interdicti, aut privationis officiorum vel beneficiorum, seu quamvis aliam sententiam promulgare praesumant. Nos enim omnes et singulos processus ac sententias contra tenorem et mentem nostrae inhibitionis huiusmodi latas et habitas, ac in posterum habendas et promulgandas, et quaecumque inde secuta declaramus nulla, irrita et inania, nulliusque extitisse vel existere roboris vel momenti, necnon quicquid in contrarium a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentatum forsitan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari, etiam decernimus irritum et inane.

§ 2. Et nihilominus in omnes et singulos ordinarios ac officiales, commissarios et delegatos eorum, qui se de dignitatibus aut beneficiis ecclesiasticis quibuscumque, officia aut negotia huiusmodi apud dictam Sedem prosequuntur praedictorum eos illis forsitan privando, aut privatos decernendo vel declarando, seu cuiuscumque privationis praetextu, illa personis aliis conferendo, seu de illis in ea quomodolibet intromi-

(1) Quoad clericos beneficiatos respectu ordinariorum, vide Concil. Trident., cap. 1, sess. 23, et cap. xi, sess. 24.

Privilegium (de quo in rubrica) (1).

Secus acta irritantur.

Secus attentantes excommunicationis poena puniuntur.

serint, tam in dantes quam in recipientes, excommunicationis, suspensionis et interdicti latas sententias promulgamus, quas volumus eos incurrere ipso facto. A qua quidem excommunicationis sententia absolvi nequeant, nisi a nobis, vel per nos deputandis, praeterquam in mortis articulo constituti.

§ 3. Praemissa autem a die affixionis praesentium ad valvas basilicae Principis Apostolorum de Urbe, ex certa scientia quoscumque ligare volumus et arctare.

§ 4. Non obstantibus apostolicis et quibuscumque generalibus, provincialibus, vel synodalibus conciliis editis constitutionibus et ordinationibus, ac privilegiis, per quae effectus praesentium impediri posset quomodolibet, vel differri, etiamsi de illis, eorumque tenoribus habenda esset praesentibus mentio specialis, et quae praesentibus haberi volumus pro sufficienter expressis, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quadringentesimo trigesimo secundo, octavo idus martii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 8 martii 1432, pontif. anno 11.

VI.

Approbatio congregationis S. Iustinae de Observantia monachorum Ordinis S. Benedicti, cum declaratione circa capituli generalis celebrationem, definitorumque ac visitorum, abbatum et priorum electionem et auctoritatem.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Causa constitutionis edendae. — Congregationem S. Iustinae Benedictinorum confirmat. — 2. De generali capitulo singulis annis tenendo. — 3, 4 et 5. De definitibus in eo eligendis, illorumque facultatibus. — 6. De visitoribus. — 7. De loco futuri capituli. — 8. De obedientia praelatis Ordinis praestanda.

— 9. De recipiendis in Congregationem. — 10. De translatis a monasteriis ad monasteria. — 11. Singula monasteria, eorumque praelati suis gaudent privilegiis. — 12. De modo reformandi monasteria. — 13, 14. De electionibus praelatorum et reddituum divisione. — 15. Obstantium derogatio.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Etsi ex solitudinis debito pastoralis, sub regulari observantia singulis Altissimo militantibus, in his per quae suis statui et indemnitatibus consulitur, nos favorabiles esse deceat pariter et benignos, praeclaram tamen dilectorum filiorum monachorum de Observantia Sanctae Iustinae congregationem Ordinis S. Benedicti, ad quos etiam, antequam, divina favente clementia, ad apicem Summi Apostolatus assumeremur, specialem gessimus in Domino caritatis affectum, spiritualis dono laetitiae vitam et conversationem contemplantes, quibus eis aliisque proficiunt, et salutaria piis fidelium mentibus exempla transmittunt; tanto solertius ea prosequi, necnon instaurare studis gerimus assiduis, per quae congregationis huiusmodi status feliciter adaugeri solidarique poterit, quanto per assumptionem huiusmodi maior nobis desuper attributa facultas est, et ampliorem christicolis speramus iugiter provenire salutem.

§ 1. Attento itaque quod fel. rec. Martinus Papa quintus, praedecessor noster, nonnulla eisdem monachis contulit privilegia, quae non usque adeo ad pleniorum eiusdem congregationis soliditatem, augmentumve sunt sufficientia; idcirco nos, propter dictorum monachorum laudabilem vitam, et exemplares mores nobis diu cognitos, praefatum praedecessorem nostrum sequentes, atque, ubi opportunum fuerit, nonnulla innovantes et adicientes, proprio motu, auctoritate apostolica et ex certa scientia, necnon irrefragabili perpetuaque constitutione sancimus, et praesentium serie statuimus,

A die affixionis praesentium etc.

Obstantium derogatio.

Clausulae

Proemium.

Causa constitutionis edendae.

Congregatio-
nem S. Iusti-
nae Benedicti-
norum confir-
mat.

volumus pariter et ordinamus, quod omnes et singuli dictae congregationis Ordinem ipsum professi, praesentes et futuri, quamvis in diversis pro tempore monasteriis sive locis morentur, unum tamen corpus et una congregatio existant. Quam quidem congregationem, auctoritate et scientia similibus, approbamus, et ut a christifidelibus in reverentia et devotione habeatur hortamur, eamque sub Ordine et Regula S. Benedicti esse declaramus atque constituimus.

De generali
capitulo singu-
lis annis tenen-
do.

§ 2. Quodque, pro eorum salubriori statu, in loco ad id congruo, generale, iuxta laudabilem quae desuper hoc dudum viguit consuetudinem, capitulum per eos singulis annis celebretur, nec illud, postquam inchoatum fuerit, donec pro alio futuro celebrando capitulo similis locus electus et acceptatus extiterit, quomodolibet dissolvatur.

De definitori-
bus in eo ell-
gendis, illorum-
que facultati-
bus.

§ 3. In quo quidem capitulo, novem ex his, qui in illo habere vocem possunt, eligantur definitores, qui sic electi, totum capitulum praefatum repraesentantes, pro salubri dictae congregationis successu, statuta, constitutiones et ordinationes, ac omnia et singula, quae in spiritualibus ipsius congregationis, ac praefatae Regulae statum, observantiam et indemnitate, necnon circa divini officii directionem et ordinationem, absque tamen ipsius Regulae variatione substantiae vel effectus, interpretationem seu declarationem quomodolibet concernere poterunt, auctoritate praedicta instituendi, ordinandi, interpretandi, declarandi, necnon ea, quae sic instituta, ordinata, interpretata vel declarata fuerint, in toto vel in parte, prout rerum et temporum qualitates exegerint, amovendi, alterandi et in melius commutandi, plenam et liberam in omnibus habeant facultatem. Quorum definitorum statutis, constitutionibus, ordinationibus et definitionibus et correctionibus, singuli de congregatione huiusmodi, cuiuscumque dignitatis, status, gradus

sive conditionis existant, in omnibus efficaciter parere teneantur.

§ 4. Volentes ac statuantes quod huiusmodi definitores de praedictis monasteriis et locis, ac eorum bonis, prout utilitatibus praedictae congregationis videbitur expedire, libere disponere:

§ 5. Nec non eos ex ipsis monachis praesentibus et futuris, quos ad id idoneos iudicaverint, in abbates et priores vacantium pro tempore monasteriorum ac prioratum huiusmodi alias, iuxta dictae congregationis constitutiones, ordinationes et statuta eligere sive nominare, necnon ad beneplacitum eorum taliter electos sive nominatos, absque aliqua dictae causae cognitione, a regimine et administratione dictorum monasteriorum, quibus tunc praesuerint, et quae tunc propterea vacare censeantur, absolvere et amovere, ac etiam omnia et singula, quae in praemissis omnibus, et circa ea quomodolibet necessaria vel opportuna fuerint, facere et exequi libere et licite possint et valeant.

De visitatori-
bus.

§ 6. Plane, ne post dissolutionem huiusmodi capituli, praedicta congregatio regiminis solatio destituta remaneat, quinque vel plures, prout definitores huiusmodi visum fuerit, visitatores deputentur, quorum unus, iuxta ipsorum definitorum dispositionem, praesidentis vicem, nomenque suscipiat, et ad eum, secundum huiusmodi capituli decreta, singula praedictae congregationis negocia deferantur; ipsique praesidens et visitatores omnia et singula faciant, disponant et exequantur, super quibus ab huiusmodi capitulo muniti potestate fuerint, vel quae ab eo receperint in commissis, aut alias, iuxta eorum constitutiones et statuta, quorum officia usque ad sequens, anno proximo futuro tunc celebrandum, huiusmodi congregationis capitulum dumtaxat durent.

De loco futuri
capituli.

§ 7. Locus autem capituli praedicti, postquam electus et acceptatus fuerit, absque rationabili causa, de praesidentis quoque necnon maioris partis visitorum

De obedientia
praelatis Ordini
praestanda.

eorumdem assensu, nullatenus immutetur.

§ 8. Praeterea omnes et singuli praesentes et futuri dictae congregationis praelati, necnon monachi, conversi et commissi, sub praefatorum visitorum et consequenter illorum praelatorum, in quorum monasteriis sive locis ipsi monachi, conversi et commissi morantur, obedientiis sistant, eas hinc inde, prout decens fuerit, humiliter impensuri.

De recipien-
dis in Congre-
gationem.

§ 9. Et insuper, ne facilitate praecipiti Religionis iugum quis acceptet, nullus ex monasteriorum sive locorum huiusmodi praelatis, absque deliberatione matura, necnon duarum partium sui conventus assensu, quempiam in monachum sive conversum monasterii, sive loci cui praesit, quomodolibet ad professionem recipiat; aliter vero inibi recepto, nisi postea praedictus accedat assensus, standi vel morandi ibidem sit penitus interdictum.

De translati-
onis ad
monasteria.

§ 10. Sane ut, cuiuslibet materia turbationis adempta, personae congregationis huiusmodi quietius valeant Altissimo famulari, omnes et singuli, quos, de prioribus in quibus professi fuere monasteriis et locis, ad alia praesentia et futura dictae congregationis monasteria sive loca, iuxta ordinationem capituli huiusmodi, transferri contigerit, aut alias pro conventualibus quomodolibet deputari, ex tunc ab ipsis prioribus monasteriis atque locis realiter absoluti sint, et aliorum monasteriorum locorumque praedictorum, quamdiu steterint ibidem monachi, ac suppositi reputentur, et pro conventualibus inibi habeantur, in actibus et negociis capitularibus, ac si ibidem professi fuerint.

Singula mona-
steria, eorumq.
praelati suis
gaudent privile-
giis.

§ 11. Porro, ne praemissorum occasione, monasteriis et locis congregationis huiusmodi, vel eorum alicui detractum fore quomodolibet extimetur, omnia monasteria et loca praedicta, necnon illorum praelati, atque personae, quibuslibet eis a Sede Apostolica, vel alias qualitercumque concessis, de iure seu consuetudine quo-

omodolibet debitis iuribus, praeminentiis ac dignitatibus inconcusse gaudeant et utantur, dummodo illa praemissis et aliis huiusmodi congregationis ordinationibus et institutis non obsistant; nec propterea ex monasteriis ipsis unum reputetur alteri subiectum, sed eis in sua libertate remanentibus, illa vicissitudinis adminiculo coniuncta, sub felici dictae congregationis regimine uniformi, regularis observantiae gressu sibi invicem suffragentur.

De modo re-
formandi mona-
steria.

§ 12. Adicientes quod quotiescumque praelatus aliquis monasterium cui praefuerit, ad eiusdem congregationis observantiam reducere et sub illa reformare delegerit, iuxta statuta, decreta, necnon ordinationes congregationis huiusmodi, prout congruentius poterit, ipsam reformationem faciat, eiusque desuper acta, conventiones et modi, quae de consensu congregationis eiusdem vel illorum, quos ad id deputaverit, in formam publicam redacta fuerint, eo ipso, confirmationis apostolicae sint robore suffulta.

De electioni-
bus praelato-
rum et reddi-
tuum divisione.

§ 13. Sane, cum praedictus praedecessor praedictae congregationi concesserit quod, vacantibus monasteriis, quae tunc erant dictae congregationis, electiones recte et canonice celebrandae a duabus partibus eligentium, auctoritate apostolica confirmatae ipso facto censerentur; quodque, de omnibus redditibus monasteriorum praedictorum, quinta pars pro decenti sustentatione praelatorum deputaretur, aliae vero quatuor partes per cellerarios, absque contradictione praelatorum, in monachorum et conventuum utilitatibus dispensarentur;

§ 14. Nos, attendentes quod huiusmodi ordinationes et decreta, non ad conservationem et augmentum dictae congregationis, sed ad eius dispendium maximum cederent et detrimentum, omnia et singula statuta, ordinationes et decreta electionum, et reddituum divisiones huiusmodi revocamus pariter et annullamus. Volentes

et statuentes. quod electiones abbatum et priorum ad dictae congregationis capitulum generale, aut praesidentem et visitatores, iuxta concessam eis, ut praefertur, facultatem et eorum constitutiones et statuta, pertineant; quibus taliter electis, iuxta Regulam B. Benedicti et eorum constitutiones, monasteria ipsa, sive loca et eorum bona tam in spiritualibus quam in temporalibus regendi et gubernandi libera et licita sit facultas.

§ 15. Non obstantibus praemissis ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, etiam si de illis specialis et expressa ac de verbo ad verbum praesentibus mentio habenda esset, quibus, quoad praemissa, specialiter derogamus; necnon monasteriorum, prioratum et Ordinum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quacumque firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae 1432, nono kal. decembris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 23 novembris 1432, pont. anno II.

VII.

Quod festivitas Sanctissimi Corporis Christi etiam in octava celebretur, duplicatis indulgentiis a praedecessoribus Pontificibus concessis (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Causae const. edendae. — 2. Auget dies indulgentiarum. — 3. Haec literas publicari mandat. — 4. Transumptis adhibenda fides.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Excellentissimum Corporis et Sanguinis Domini Nostri Iesu Christi Sacramentum, quod, appropinquante passionis Eius

(1) Hanc festivitatem instituit Urbanus IV, Constit. XIX, tom. III, pag. 705.

hora, Dominus ipse signo praecipui, quo nos dilexit, amoris salubriter instituit, eiusque commemorationem sacratissimam iugi mentis exultatione contemplantes, ad hoc inter singulos huiusmodi mercatos Sanguine spiritualia dispensare munera votis exposcimus, ut illi condignis assurgentes laudibus, sua frequentius ad ipsius venerationem Sacramenti corda dirigant, et eo quo corporalis habetur praesentia Salvatoris viatico, fructus vitae complectentes aeternae, caelestia conscendant, Ipsum, qui se nobis in edulium tribuit, perpetuo conspecturi.

§ 1. Sane dudum piae mem. Urbanus Papa quartus, praedecessor noster, etc. Et subsequenter Martinus PP. V etc. (1)

§ 2. Nos vero, quos interim ad Summi Apostolatus apicem divina clementia perduxit, etiam pro frequentiori huiusmodi veneratione Sacramenti summis gestientes affectibus nostri partes ministerii salubriter impertiri, necnon relaxationes et concessionem praedictas apostolici robore muniminis ipsorum notioni fidelium committentes, praemissis per eundem Martinum praedecessorem, ut praefertur, relaxatis diebus alios totidem dies pariformiter ab ipsis fidelibus consequendis adiicimus per praesentes.

§ 3. Et insuper universos patriarchas, archiepiscopos, episcopos et alios Ecclesiarum praelatos monemus ac hortamur in Domino, ac eis per apostolica scripta, in virtute sanctae obedientiae districte praecipiendo, mandamus, et in remissione peccaminum injungimus, ut per se vel alios eorum subditos, per singulas suarum civitatum et dioecesium Ecclesias, in dominica feriam et festum praedicta proxime praecedente, salutaribus ad venerationem potissime Sacramenti huiusmodi monitis et exhortationibus, praesentium, quarum etiam tenor inter matutinales festorum, necnon dierum octavarum huiusmodi lectiones recitetur, literarum continentiam et effectum publicare et

(1) Bullarii tom. III, p. 705; tom. IV, pag. 751.

insinuare procurent, ut, eiusdem Sacramenti suffragante mysterio, subditi et fideles ipsi spiritualium gratiarum uberiori fuleantur augmento, et ab Illo, qui se per ipsum immolavit hostiam, post huius vitae cursum, ad gloriam perducantur aeternam.

Transumptis adhibenda fides.

§ 4. Verum, quia difficile foret huiusmodi literas singulis exhiberi, volumus et eadem auctoritate decernimus, quod ipsarum transumpto manu publica et sigillo alicuius episcopalis vel superioris ecclesiasticae Curiae munito, tanquam praefatis, si originales exhiberentur, literis plena fides adhibeatur, et perinde ac si originales literae forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MCCCXXXIII, septimo kalendas iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 26 maii 1433, pont. anno III.

VIII.

Aemoniensis Ecclesia Parentinae unitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Unio (de qua in rubrica). — 2. Obedientia a clero Aemonien. episcopo Parentin. praestanda. — 3. Obstantium derogatio. — 4. Declaratio, quod ex hac unione neutri inferatur praeiudicium. — 5. Clausulae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Exordium. Cunctis orbis Ecclesiis, disponente Domino, praesidentes, circa ipsarum statum salubriter dirigendum studiis invigilamus assiduis, easque sic cupimus nostri ministerii praesidio dirigi, quod ab detrimento subleventur incommodis et prosperis iugiter proficiant incrementis.

Unio (de qua in rubrica).

§ 1. Cupientes igitur Parentin. et Aemonien. Ecclesiarum provinciae Aquileien. statui et indemnitate salubriter

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., ubi de Ecclesia Parentina.

providere, sperantes quoque quod ipsae Parentinen. et Aemonien. Ecclesiae, etiam sub felici pastoris unius regimine, spiritualiter et temporaliter optatos debeant contingere successus, necnon Parentin. et Aemonien. mensarum episcopaliu fructus, redditus et proventus praesentibus pro sufficienter expressis habentes, ex certis rationabilibus animam nostram ad id moventibus causis, necnon de venerabilium fratrum nostrorum consilio, dietas Parentinen. et Aemonien. Ecclesias cum omnibus suis iuribus et pertinentiis insimul, quam primum dictam Aemoniensem per cessum vel decessum, aut alio quovis modo vacare contigerit, auctoritate apostolica in perpetuum investimus et unimus; ita quod dictarum unitarum Ecclesiarum unus praesul et episcopus sit, liceatque episcopo Parentin. tunc existenti, per se vel per alium, possessionem episcopalis mensae Aemonien. huiusmodi auctoritate propria libere apprehendere, nec non sibi et successoribus episcopis Parentinen.; pro tempore existentibus, fructus, redditus et proventus eiusdem mensae in suos, ipsorumque mensarum usus convertere perpetuo pariter et retinere, ac in civitate et dioecesi Aemonien. omnia et singula pontificalia, iurisdictionalia et alia, quae episcopi Aemonien. antea existentes, ratione dictae Aemonien. Ecclesiae, potuerunt ac debuerunt inibi facere ac etiam exercere, cuiusvis super hoc licentia minime requisita.

§ 2. Mandantes dilectis filiis clero, civitati ac dioecesi earumdem, ut, postquam annexio et unio huiusmodi sortitae fuerint effectum, praefato episcopo tunc existenti et successoribus, in his omnibus quae de iure episcopali inibi fuerint, humiliter pareant et intendant.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ipsarum unitarum Ecclesiarum iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Obedientia a clero Aemonien. episcopo Parentin. praestanda.

Obstantium derogatio.

Declaratio,
quod ex hac
unione neutri
inferatur praedictum.

Clausulas.

§ 4. Proviso, quod propter annexionem et unitates praedictas, ipsae unitae Ecclesiae in spiritualibus non laedantur, et in temporalibus nullatenus subeant detrimenta. Nos enim ex nunc irritum decernimus et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Grisonum, anno Incarnationis dominicae MCCCXXXIV, sexto idus maii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 10 maii 1434, pontif. anno iv.

IX.

Contra simoniaca pravitatis reos, eorumque mediatores.

SUMMARIUM

Simoniae scelus quam sit detestabile. — 1. Poenas contra simoniacos a Summis Pontificibus latas confirmans, nonnullas auget. — 2. Scientibus simoniacos revelandi obligationem infert sub excommunicationis poena.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Cum detestabile scelus simoniaca pravitatis tam divinarum Scripturarum, quam sacrorum canonum auctoritas abhorreat et damnet, nos, considerantes quod plures poenarum gravitas, quam Dei timor avertere solet a voluntate peccandi, ac summis desideriis affectantes, ut hoc pestiferum vitium non ex usu solum, sed etiam ex mentibus hominum, saltem propter poenarum metum, penitus evellatur;

Poenas contra simoniacos a Summis Pontificibus latas confirmans, nonnullas auget.

§ 1. Praedecessorum Romanorum Pontificum vestigiis inhaerendo, ac etiam omnes et singulas excommunicationis, suspensionis, privationis et interdicti sententias, censuras atque poenas dudum a Pontificibus praedictis et pro talibus reputatis contra simoniacos quomodolibet

latas, et quas illos, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis vel praeminentiae fuerint, etiam si cardinalatus, patriarchali, episcopali, regali, reginali vel alia quavis ecclesiastica seu mundana dignitate praefulgeant, et eorum quemlibet, tam manifestum quam occultum, ipso facto incurrere volumus, confirmantes et innovantes, auctoritate apostolica declaramus, quod omnes illi, qui simoniace ordinati fuerint, a suis sint ordinibus suspensi; per electiones vero, postulationes, confirmationes, provisiones, seu quasvis alias dispositiones, quas simoniae labe fieri contigerit et quae viribus omnino careant, in Ecclesiis, monasteriis, dignitatibus personalibus, officiis ecclesiasticis, quibusvis beneficiis, aut aliquo eorum cuicumque ius nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad omnium illorum, quae perceperit, restitutionem, sub animae suae periculo, sit adstrictus. Statuentes praeterea, quod universi et singuli, etiam praemissa dignitate praediti, qui, quomodolibet dando vel recipiendo, simoniam commiserint, aut quod illa fiat mediatores extiterint, seu procuraverint, sententiam excommunicationis incurrant, a qua nisi a Romano Pontifice pro tempore existente non possint absolvi, praeterquam in mortis articulo constituti.

§ 2. Et, ut huiusmodi labis contagium frequentius reprimatur, omnibus et singulis ecclesiasticis, saecularibusque personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis seu conditionis fuerint, in virtute sanctae obedientiae districte iungimus, ut eos omnes, quos simoniam huiusmodi commisisse vel procurasse aut in ea mediatores esse sciverint, Pontifici praedicto, vel eius camerario aut cui idem Pontifex duxerit committendum, per se vel per alios revelare quam citius non omittant, quod si non fecerint, absolvi non debeant, donec praedicta revelent. Nulli ergo etc. Si quis autem etc.

Scientibus simoniacos revelandi obligationem infert sub excommunicationis poena.

Datum Romae apud Sanctum Grisonum, anno Incarnationis dominicae MCCCXXXIV, xv kalendas iunii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 18 maii 1434, pontif. anno iv.

X.

Ampliatio indulti a Gregorio IX concessi eremo Camaldulensi, monachorum Ordinis S. Benedicti, recipiendi religiosos aliorum Ordinum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Prioris Camaldulen. petitio. — 2. Indulto Gregorii IX quid obstaret, enarrat. — 3. Illud explicat, extenditque. — 4. Contrariis derogat.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori et universis fratribus domus fratrum eremi Camaldulensis, praesentibus et futuris, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Illa quae pro tranquillo personarum sub Religionis habitu Domino famulari desiderantium, studio piaevitae, statu provide facta sunt, ut illibata persistent, cum a nobis petitur, apostolicae confirmationis robore communimus, eaque ampliamus et extendimus, prout in Deo hoc conspicimus salubriter expedire.

Prioris Camaldulen. petitio.

§ 1. Sane dilectorum filiorum prioris et fratrum domus eremi Camaldulensis, per priorem solitae gubernari, nuper habita petitio continebat, quod olim felicitis recordationis Gregorius Papa IX, praedecessor noster, priori, qui tunc erat, et fratribus dictae eremi, pro eorum et ipsius eremi incremento, quasdam literas concessit in haec verba (2).

Indulto Gregorii IX quid

§ 2. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, propter diversa privilegia et indulta diversis congregationibus di-

(1) Gregorii IX indultum legitur tom. III, pag. 423. (2) Haec bulla non inseritur, quoniam habes eam loco in Concordantiis citato.

Bull. Rom. Vol. V.

3

versarum domorum et monasteriorum, ex post per Apostolicam Sedem concessa, necnon diversas alias constitutiones et ordinationes editas, concessioni praefati praedecessoris nostri plurimum derogatum existit, propter quod multi, qui in dicta eremo Altissimo famulari affectant, ab eorum proposito retrahuntur; quare, pro parte dictorum prioris et fratrum, nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis super hoc opportune providere, dictaeque concessioni robor apostolicae confirmationis adicere, et etiam, quantum opus est, ipsam ampliare de benignitate apostolica dignemur.

§ 3. Nos itaque, de praemissis plenius informati, prioris et fratrum praedictorum supplicationibus inclinati, concessionem praedictam, necnon dictas literas, et quaecumque in eis contenta, rata et grata habentes, ea auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Vobisque, ut omnes et singulos cuiuscumque Ordinis existant et de quibuscumque congregationibus, domibus seu monasteriis, sive mendicantium sive non mendicantium, etiam Carthusiensis Ordinis, venerint, qui in eremo vestra, sub ordine et habitu vestro, in ipsa eremo Altissimo perpetuo famulari elegerint, superiorum ipsorum licentia petita, licet non obtenta, sine cuiusquam contradictione, et alias secundum praefati praedecessoris nostri in dictis literis contentam voluntatem, recipere et retinere possitis, tenore praesentium, indulgemus.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus, privilegiis et indultis quibuscumque, sub quavis forma verborum in contrarium forsan factis seu faciendis. De quibus etiam et eorum totis tenoribus, in praesentibus esset habenda mentio specialis. Nulli ergo etc.

Datum Florentiae, anno Incarnationis Domini MCCCXXXV, viii kalendas decembris, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 24 novembris 1435, pont. anno v.

obstaret, enarrat.

Illud explicat, extenditque.

Contrariis derogat.

XI.

Erectio Ecclesiae Cornetanæ, in provincia Etruriæ, cum privilegiis, gratiis et indultis (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — 1. Causæ deveniendi ad huiusmodi erectionem. — 2. Terram Corneti a iurisdictione episcopi Viterbieni. et Tuscanen. liberans, erigit in civitatem. — 3. Ex collegiatis Ecclesiis Ss. Mariæ et Margaritæ, ac S. Mariæ, quas unit, constituit cathedralem. — Ex earumdem dignitatibus unicum conficit capitulum. — 4. Dioecesim novæ Ecclesiæ assignat. — 5. Episcopi Montisflasconen. et Cornetani iurisdictionis qualis sit. — 6. Antiqua iura et redditus Viterbieni. episcopo in districtu Cornetano reservat. — 7. Obstantibus derogat. — 8. Hæc autem statuta plenius observari mandat. — 9. Clausulæ.

**Eugenius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Proœmium.

In supremæ dignitatis apostolicæ specula, superni dispositione consilii, licet immeriti, constituti, ad universas fidelium regiones aciem nostræ considerationis extendimus, et prout fidelium populorum integritas, et locorum ac temporum utilitas persuadet, regiones et populos huiusmodi condignis favoribus et gratiis decoramus, et præcipue illos, quos merita devotionis et fidelitatis exornant, ut eorum digna retributio redere possit aliis in exemplum.

Causæ deveniendi ad huiusmodi erectionem.

§ 1. Hodie siquidem attenta meditatione pensantes, quod terra nostra Corneti, quæ usque in præsens fuerat Viterbieni. et Tuscanen. dioecesis ordinario iure subiecta, adeo, sicut facti notorietas manifestat, Domino benedicente, in populi fidelis multitudine foecundata, ac rerum omnium ubertate refecta existat; quodque dilecti filii ipsius terræ populus et Commune, inter cæteros Italiae populos, Romanæ Ecclesiæ sponsæ nostræ fidelis devotionis et fidelitatis sinceritate præfulgeant; quod ex debito gratitudi-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

nis meruerint, ut eos Apostolica Sedes paternis consequeretur affectibus, et gloriosis ac singularibus insigniis decoraret: unde et præmissis et nonnullis aliis rationabilibus causis moti, volentes et ex certa scientia cupientes eorum merita condignis honoribus compensare, ipsosque attollere gratiosis favoribus et honorabili munimine confovere:

§ 2. Post deliberationem et tractatum utilem, quos super his cum fratribus nostris habuimus, diligentem, terram ipsam cum suis pertinentiis, quorum confines, denominationes et loca præsentibus haberi volumus pro sufficienter expressis; necnon omnibus et singulis personis tam ecclesiasticis quam secularibus degentibus, rebusque aliis consistentibus in eisdem, ab omni immediata iurisdictione præfata, et subiectione episcopi pro tempore existentis et dilectorum filiorum capitulorum Viterbieni. et Tuscanen., ac earumdem Viterbieni. et Tuscanen. Ecclesiarum, auctoritate apostolica, tenore præsentium, eximentes et perpetuo liberantes, terram ipsam, tamquam locum idoneum, aptum, congruum et fidelitate insignem, de ipsorum fratrum consilio et apostolicæ plenitudine potestatis, pro divini nominis gloria, Ecclesiæ sanctæ Dei exaltatione, felici divini cultus augmento, saluteque fidelium animarum, in civitatem erigimus, civitatisque titulo et insigniis decoramus: ipsamque terram et nunc civitatem Cornetan. volumus perpetuis futuris temporibus nuncupari.

§ 3. Et insuper Sanctarum Mariæ et Margaritæ, ac Sanctæ Mariæ de Castello Cornetan. collegiatis Ecclesias invicem eadem auctoritate unientes, annectentes et incorporantes, ac in eis Ecclesiarum collegiatarum (1), necnon huiusmodi penitus extinguentes, et in unicum corpus unicumque collegium reducentes, ac Sanctarum Mariæ et Margaritæ Ecclesiam præfata in cathedralem Eccle-

(1) Leg. f. collegiatarum titulum, necnon huiusmodi iurisdictionem penitus etc. (p).

Terram Corneti a iurisdictione episcopi Viterbieni. et Tuscanen. liberans, erigit in civitatem.

siam erigimus, eamque dignitatis episcopalis titulo insignimus, sponsum utilem et idoneum per Apostolicæ Sedis providentiam, præstante Domino, habituram, cui præesse valeat et præesse volentes (1) auctoritate apostolica decernentes, quod in eadem erecta Ecclesia, loco prioris qui nunc est, archidiaconatus, maior post pontificalem dignitas, cum honoribus et oneribus consuetis ac eidem annexis, per futurum præsulem instituitur, ac prior ipse de cætero in eadem cathedrali Ecclesia archidiaconus nominetur: in altera vero Ecclesia Sanctæ Mariæ de Castello, sicut præfertur, unita, prioratus dignitas omnino cesset, cum illum vacare contigerit per cessum vel decessum; ambo quoque ipsarum Ecclesiarum collegia, in unicum collegium cathedralis Ecclesiæ sic erectæ capitulum faciens, reducantur; singulique ipsarum canonici non collegiatarum amplius Ecclesiarum, sed cathedralis Ecclesiæ canonici nuncupentur.

Ex earumdem dignitatibus unicum conficit capitulum.

Dioecesim novæ Ecclesiæ assignat.

§ 4. Cæterum, cum de Ecclesiis et ecclesiasticis beneficiis, castris, villis, territoriis, terris, possessionibus, iuribus et iurisdictionibus spiritualibus et temporalibus, aliisque redditibus, proventus, terris et possessionibus, tam ecclesiasticis quam aliis, in quibus propria dioecesis Cornetan. deputari et etiam ordinari debeat, plenarie constet, in Dei nomine procedentes, volumus, et apostolica auctoritate statuimus, quod territorium et districtus ipsius civitatis Corneti eidem Ecclesiæ Cornetan. in dioecesim assignetur cum omni iurisdictione, dominio, coercitione et correctione debitæ et consuetis, quæ nos etiam præfatae Cornetan. Ecclesiæ, in veram et limitatam dioecesim, tenore præsentium assignamus.

Episcopi Montisflasconen. et Cornetani iurisdictionis qualis sit.

§ 5. Volentes et præfata auctoritate concedentes, quod episcopus pro tempore existens ipsius et Montisflasconen. Ecclesiarum, quam Montisflasconen. Ecclesiam hodie etiam eidem Ecclesiæ Cornetanensi

(1) Leg. putamus: cui præesse valeat et prodesse; volentes et auctoritate etc. (p).

univimus, anneximus et incorporavimus, cum de Corneto ad Montemflasconen., vel e converso de Montemflascone Cornetum recto itinere se transferre contigerit, extra tamen civitates, terras et castra atque loca alia, etiam in alien. dioecesibus consistentia, in via tantummodo obviantibus benedictionem impendere valeat, absque aliorum iniuria seu contradictione quacumque.

§ 6. Et ne, propter huiusmodi exemptionem, erectionem et assignationem de dicta civitate et Ecclesiis ac dioecesi factas, Viterbieni. et Tuscanen. Ecclesiæ, quibus ipsa nunc civitas fuerat, ut præfertur, ordinario iure subiecta, aliquid aliud dispendium patiantur, volumus et eadem auctoritate decernimus, quod omnes fructus, redditus et proventus, emolumenta, obventiones et iura, tam ex possessionibus, quam pæcuis in territorio et districtu Cornetan. existentibus, et ad ipsas Ecclesias Viterbieni. et Tuscanen. sive ad episcopalem mensam earumdem pertinentibus, eisdem Ecclesiis et mensæ pro tempore debita, ipsis Ecclesiis remaneant pleno iure, eisdemque gaudeant et utantur, ac ea percipiant sine diminutione quacumque, sicut ante erectionem huiusmodi, aliterque ordinario iure percipere consueverant et habebant.

Antiqua iura et redditus Viterbieni. episcopo in districtu Cornetano reservat.

§ 7. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, indulgentiis, exemptionibus et literis apostolicis huic nostræ ordinationi contrariis, quorumcumque tenorem existant, quæ, quoad hoc, omnino viribus evacuamus, et nullius decernimus existere firmitatis.

Obstantibus derogat.

§ 8. Præmissa autem omnia, sic utiliter facta et salubriter ordinata, perpetuis futuris temporibus obtinere volumus robur incommutabilis firmitatis, districtius inhibentes, ne aliquis, cuiuscumque status, dignitatis, ordinis et præminentiae fuerit, et quantumcumque præfulgeat dignitate, præmissa et singula per nos ordinata et instituta seu aliqua vel aliquod de contentis in eis, quovis quaesito co-

Hæc autem statuta plenius observari mandat.

lore, occasione vel causa, turbare, seu quomodolibet impedire praesumat. Hoc enim, prout est, irritum decernimus et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Datum Florentiae, anno Incarnationis dominicae millesimo quadringentesimo trigesimo quinto, nonis decembris, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 5 decembris 1435, pont. anno v.

XII.

Unio Nepesinae et Sutrinae Ecclesiarum, quae uni eidemque subiiciuntur episcopo (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Causae harum uniendarum Ecclesiarum. — 2. Unio (de qua in rubrica). — 3. Nonnulla praescribit ab episcopo in alterutra Ecclesia praestanda. — De forma eligendi episcopi.

Eugenius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium. Sacrosancta Romana Ecclesia, quae super universas orbis Ecclesias obtinet, divina institutione, primatum, si circa statum Ecclesiarum omnium, praesertim cathedralium, earumque profectus, velut pia mater de filiorum necessitate sollicitior, vigilantiter excogitat et prudenter intendit; et quandoque per unionis etiam salubris ac commodae ministerium, prout locorum et temporum qualitas exigit, et illarum utilitas persuadet, studet Ecclesiarum ipsarum statui efficaciter providere.

§ 1. Nuper siquidem attendentes, quod Sutrin. et Nepesin. Ecclesiae, quae dudum fuere propriis facultatibus opulentae, adeo, per diversas calamitates et succedentium temporum sinistros eventus, quibus partes ipsae, proh dolor! afflictatae fuere, in earum redditibus atque facultati-

bus tenues factae sint et exiles, quod, propter inopiam et servitatem (1) huiusmodi reddituum et proventuum, praesules in illis se commode sustentare non possunt; propter quod pontificalis in eisdem vilescit auctoritas, nec episcopali dignitati debita reverentia exhibetur, praesulesque ipsi in suorum conservatione iurium, etiam regalium, atque defensione eorundem, redduntur plurimum impotentes; cum revera ad illa tuenda non solum circumspeditionis industria et sollicitudo pastoralis curae profectum adducant, quinimo potius sufficientia facultatum.

§ 2. Propterea, cupientes ipsarum pauperum Ecclesiarum indigentiae subvenire, ac statum utriusque, per unionis ministerium, in melius reformare, dum ambae ipsae Ecclesiae, sub unius et eiusdem praesulis moderamine atque cura reductae, feliciter ex ipsarum unita potentia, mutisque facultatibus praesul possit in eis praesidere decentius, perversorum conatibus obsistere, defendere sua iura commodius, et commissos populos facilius gubernare. Quare, pro evidenti ipsarum Ecclesiarum utilitate, considerantes unionem huiusmodi nedum fore proficuum, sed admodum necessariam, immo laudabilem et etiam opportunam, praemissis suadentibus, et aliis rationabilibus causis ad id animum nostrum moventibus, post deliberationem, quam de uniendo ad invicem Sutrinam et Nepesinam Ecclesias praefatas, cum fratribus nostris habuimus diligentem, Nepesinam Sutrinam, et Sutrinam Nepesinam Ecclesias antedictas, de ipsorum fratrum consilio et apostolicae potestatis plenitudine, tenore praesentium perpetuo unimus, annectimus et incorporamus; etiam ita quod, altero ex praesulibus earundem Ecclesiarum, qui nunc sunt, cedente vel decedente, aut alteram ex eisdem Ecclesiis quomodolibet dimittente, ex tunc ambae ipsae Ecclesiae per unicum praesulem, qui Sutrinae et Nepesinae, aut Nepesinae et Sutrinae episcopus nuncupetur, salu-

Unio (de qua in rubrica).

briter gubernetur, liceatque superstiti eisdem praesulibus, per se vel per alium, alterius Ecclesiae sic vacantis, ac ipsius civitatis et dioecesis, in spiritualibus et, quantum ad ipsius Ecclesiae ius et proprietatem, in temporalibus corporalem possessionem apprehendere et perpetuo retinere, fructusque, necnon redditus et proventus, emolumenta, obventiones et iura quaecumque ad mensam episcopalem ipsius alterius Ecclesiae pertinentia percipere et habere, ac in suos et ipsius Ecclesiae usus et utilitatem convertere, cuiusvis licentia super hoc minime requisita.

Nonnulla praescribit ab episcopo in alterutra Ecclesia praestanda.

§ 3. Volentes et auctoritate apostolica decernentes, quod huiusmodi unus episcopus, qui eisdem Ecclesiis pro tempore praesidebit, uno anno in altera, et alio anno in reliqua ipsarum Ecclesiarum, alternatis vicibus, chrisma conficere teneatur; ordinationum quoque tempore, celebrationum vices eisdem Ecclesiis et earum civitatibus et dioecesibus distribuat, portionem aequam unicuique tribuendo; quodque in qualibet earundem dioecesium, pro eius subditis, annis singulis celebret synodum, prout est fieri consuetum; et in qualibet earundem civitatum et dioecesium curiam teneat ad iurisdictionem episcopalem inibi exercendam, cum vicariis et officialibus consuetis; ac etiam cum idem praesul in Sutrina (1) tum vero in Nepesina civitatibus et dioecesibus praesens extiterit, Nepesin. et Sutrin. episcopus appelletur, et sic deinceps Ecclesiae ipsae unico pastore et antistite, praemissisque intitutionibus, perpetuis temporibus gubernentur; et quod, cedente vel decedente, aut translato ipso episcopo, aut alias Ecclesiis ipsis vacantibus, ipsarum Ecclesiarum canonici et ambo capitula, vocatis ad hoc qui fuerint evocandi, congregari debeant, pro electione futuri episcopi celebranda, in loco ubi episcopus decesserit, si ipsas Ecclesias vacare contigerit per obitum; si vero per alias quam

De forma eligendi episcopi.

per obitum Ecclesias ipsas vacare contigerit, fiant electiones huiusmodi, temporibus vacationum ipsarum, alternis vicibus in civitatibus et dioecesibus antedictis, quodque, propter unionem, annexionem etc. (1).

Datum Florentiae, anno Incarnationis dominicae millesimo quadringentesimo trigesimo quinto, pridie idus decembris, pontificatus nostri anno quinto (2).

Dat. die 12 decembris 1435, pont. anno v.

XIII.

Privilegia et gratiae ac exemptiones congregationis S. Iustinae de Observantia, monachorum Ordinis S. Benedicti (3).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Appellatio non datur a correctione praelatorum nisi de licentia Summi Pontificis. — 2. In causis civilibus vel criminalibus summarie procedendum. — 3. Inquirendum contra monachos vagos, seque ad diversa transferentes monasteria. — 4. Facultas divina celebrandi officia tempore interdicti; — 5. Ordines a quocumque suscipiendi episcopo. — 6. Exemptio ab exactionibus et iurisdictione ordinariorum. — 7. Monachi non cogendi ad processiones, aliaque. — 8. Foeminae eorum monasteria non ingrediantur. — 9. Praelatis data potestas monachos dispensandi; — 10. Monachis vero denegata, extra congregationem, alieno stare servitio, obsequio, etc. — 11. Benefactores vel Eucharistiam a monachis sumentes non molestandi. — 12. Monachos inobedientes praelati inviti non excipiant. — 13. Ne quis cogi possit ad exequenda mandata

(1) Caetera prout in Constitutione VIII, pag. 18.

(2) Constitutionem, qua idem Eugenius, Bononiae cum esset, duos post annos, Hortanum et Castellanam univit Ecclesias, et quam legeret est apud eundem Ughellium, Ital. Sac., tom. 1, ea de causa omisi, quod iisdem ferme verbis, mutatis mutandis, componitur ac praesens. In illius vero calce legitur: Datum Bononiae, anno Incarnationis dominicae 1437, tertio nonas octobris, pontificatus nostri anno VII. (3) Sub hac die vidi etiam Pontificis similem constitutionem incipientem *Et si quoslibet*, hanc tamen, uti plenior, positam volui.

(1) Ex tom. I Ital. Sac.

(1) Leg. forean paucitatem, vel parvitatem.

(1) Desunt f. verba Sutrinus et Nepesinus.

praelatorum extra congregationem, — 14. Aut contestandum in qualibet causa. — 15. Ius vero monachi habeant ea repetendi, quae, si in saeculo essent, repetere potuissent. — 16. Confessiones audire possint et absolvere a casibus non reservatis. — 17. Defectum natalium patientes ad sacros ordines et praelaturas promoveri possunt. — 18. Praelati, quamvis non benedicti, monasteria possunt regere. — 19. Ex iis, quae contra haec statuta contigerit attentari, nullum eisdem praeiudicium pari vult. — 20. Litterae apostolicae in contrarium, non praeiudicent, nisi constet de mente Pontificis, quod hisce privilegiis voluerit derogare. — 21. Obstantium derogatio.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Regulam vitam agentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur (quod absit) religiosis infringat.

§ 1. Cupientes itaque dilectorum filiorum congregationis monachorum Unitatis, alias de Observatione (1) S. Iustinae nuncupatae, Ordinis S. Benedicti, nobis ac Romanae Ecclesiae immediate subiectae, opportunitatibus et commodis, propter eorum excellentiam meritorum, atque vitae sanctimoniam, nos reddere benevolos et favorabiles, motu proprio, non ad ipsorum monachorum, nec alicuius alterius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, ne nequam spiritus veneno afflatis malignandi in ipsa congregatione materia praebeatur, auctoritate apostolica statuimus, districtius inhibentes, ne cui praelatorum vel monachorum dictae congregationis ab institutis, ordinationibus, correctionibus et mandatis capituli generalis sive praesidentis seu visitorum aut rectorum ipsius congregationis, ad quemcumque, etiam ad Sedem Apostolicam, nisi de speciali indulto Summi Pontificis, liceat appellare, appellationem nihilomi-

(1) Leg. de Observantia (n).

nus, si quam interponi contingat, cum inde sequitis irritam decernendo.

§ 2. Cum autem contra aliquem praelatum vel monachum dictae congregationis agi contigerit civiliter aut criminaliter, secundum consuetudines et statuta congregationis praedictae, iuris communis apicibus, dilationibus, terminis, litium anfractibus omissis, procedi debere, tenore praesentium, volumus et mandamus.

§ 3. Statuentes, quod praelati dictae congregationis, contra monachos eosdem, qui licentiam se ab Apostolica Sede habere dixerint ad aliud quodcumque monasterium sive locum se transferendi, obtentu litterarum apostolicarum, nisi in ipsis literis specialis, nominata et expressa fieret mentio de ipsa congregatione et huiusmodi indulto eidem concessio, revocando, et tunc, si infra tres menses id non impleverint, tamquam contra apostatas agere valeant, nisi tempus in literis apostolicis fuerit expressum, infra quod se debeant ad huiusmodi monasteria sive loca transtulisse, quo casu non prius agere possint contra eos, quam dicta tempora fuerint elapsa.

§ 4. Ceterum, cum per alias nostras certi tenoris litteras, quarum tenorem hic haberi volumus pro expresso, memoratae congregationi duxerimus indulgendum, ut si contingat civitates, terras vel loca, in quibus monasteria sive loca dictae congregationis consistant, ecclesiastico esse supposita interdicto, ipsi tamen dictae congregationis praelati et monachi, ianuis clausis, interdictis exclusis, submissa voce, missas et alia divina officia celebrare possint, nos, volentes congregationem ipsam uberius dono gratiae confovere, ut huiusmodi tempore interdicti, etiam conversi, commissi, capellani et laici, qui intra septa ipsorum monasteriorum sive locorum pro tempore habitaverint, a praefatae congregationis monachis ad id deputatis, missas et alia divina officia audire

(1) Attende statuta a Concil. Trident., sess. xxv, cap. 12.

In causis civilibus vel criminalibus summarie procedendum.

Inquirendum contra monachos vagos, seque ad diversa transferentes monasteria.

Facultas divina celebrandi officia tempore interdicti (1).

et ecclesiastica sacramenta licite suscipere valeant, similiter praesentium tenore statuimus.

§ 5. Insuper, cum dudum congregationi huiusmodi, quod monachi praesentes et futuri praefatae congregationis, praesentati a suis superioribus, ordinari possint a quocumque catholico episcopo, per antefatas nostras litteras indulserimus; volentes etiam eandem congregationem amplioribus favoribus prosequi, quod, absque alio examine, monachi huiusmodi ordinari debeant de praesentantium conscientia confidentes; quodque monachi congregationis huiusmodi quemcumque catholicum episcopum, gratiam et communionem Sedis Apostolicae habentem, in dictae congregationis monasteriis et locis dumtaxat advocare valeant, cui liceat apostolica auctoritate, absque aliqua licentia et contradictione dioecesani, nulla (ut praefertur) examinatione praemissa, monachos ordinare, missas celebrare, Ecclesias, altaria et vasa consecrare, vestes benedicere et alia pontificalia exercere, de quo dioecesanum loci non oporteat timere, quod huiusmodi ordinationis occasione iuris sui praeiudicium incurrat, eadem auctoritate indulgemus.

§ 6. Cumque alias per easdem nostras litteras congregationem praefatam ab omni iurisdictione ordinariorum, et a caritativis subsidiis ac omnibus oneribus eximentes, sub nostra et B. Petri protectione susceperimus, prout in dictis literis plenius continetur, quarum tenorem hic volumus haberi pro sufficienter expresso, in dubium postea versum est (prout nobis relatum extitit) an antiquos census, ratione visitationis aut subiectionis huiusmodi ordinariis, universitati, collegiis sive capitulis, hactenus debitos, monasteria dictae congregationis de caetero solvere teneantur; nos, volentes super hoc de opportuno remedio providere, declaramus et nihili-

(1) Concil. Trident., sess. II, cap. 11, et sess. xxiii, cap. 12. (2) Vide Concil. Trident., sess. xxv, c. 11 et 14.

lominus de novo statuimus, quod dictae congregationis monasteria sive loca, a die exemptionis huiusmodi, ab omnibus censibus, redditibus et solutionibus, ratione visitationis aut subiectionis quocumque iure hactenus debitis, aut in futurum debendis, quibuscumque ordinariis, capitulis, collegiis, congregationibus, universitatibus, aut aliis quibuscumque personis, de plenitudine potestatis apostolicae, omnino liberamus et penitus absolvimus. Non obstantibus praescriptionibus, constitutionibus, consuetudinibus, statutis, decretis et privilegiis apostolicis quibuscumque in contrarium facientibus, de quibus specialis et expressa, ac de verbo ad verbum esset mentio facienda.

§ 7. Ut autem huiusmodi congregationis monachi liberius in eorum regularis vitae observantia valeant perdurare, omnes et singulos episcopos vel locorum quorumlibet ordinarios, aut alias quavis personas, ad monasteria sive loca dictae congregationis, causa ordines celebrandi, seu causas civiles aut criminales exercendi, conventus sive synodus et processiones convocandi, missas et alia officia celebrandi, sub excommunicationis poena, quam incurrant ipso facto, si aliter attentaverint, accedere vel immorari, ipsis invitis, tenore praesentium prohibemus.

§ 8. Plane, ut huiusmodi congregationis monachi in vitae honestate et odore bonae famae apud Deum et homines conserventur, et quia ibi cautius est agendum, ubi maius imminet periculum animarum, eadem auctoritate statuimus, quod nulli hominum liceat quascumque mulieres laicas, seu religiosas, cuiuscumque aetatis, status, gradus, auctoritatis vel conditionis existant, quavis occasione ducere, sive ipsis mulieribus ingredi, seu commorari infra septa monasteriorum praefatae congregationis; quod si aliter scienter attentatum fuerit, tam ipsae mulieres, quam earum ductores, sed et ipsi receptatores,

(1) Quoad processiones, vid. Concil. Trident., sess. xxv, cap. 13.

Exordium.

Appellatio non datur a correctione praelatorum, nisi de licentia Summi Pontificis.

Monachi non cogendi ad processiones, altaque (1).

Feminae eorum monasteria non ingrediantur.

si voluntarie hoc fecerint, ipso facto, sententiam excommunicationis incurrant, a qua dictae congregationis personae absolvi possint per praesidentem et visitatores congregationis huiusmodi.

Praelatis data potestas monachos dispensandi;

§ 9. Quin etiam, ne praefatae congregationis monachi, ab eorum quiete distracti, Romanam Curiam pro crebris obtinendis licentiis frequenter adire cogantur, quod omnibus casibus, in quibus de iure communi, praelatis et monachis dictae congregationis auctoritas, sive licentia, seu dispensatio ordinarii esset necessaria, si ab eisdem exempti non essent, praelatis, abbatibus, prioribus et rectoribus huiusmodi, qui pro tempore fuerint, una cum eorum conventibus, auctoritate apostolica, absque eo quod ad Sedem Apostolicam habeant recitum, huiusmodi licentiam et auctoritatem, tenore praesentium, indulgemus.

Monachis vero donec extra congregationem alieno stare servitio, obsequio etc.

§ 10. Prohibemus etiam, ad obstruendas vias, quibus praefati monachi extra congregationem huiusmodi in earum praerogativam animarum vagari possent, omnes et singulas personas ecclesiasticas aut saeculares, cuiuscumque status, gradus vel conditionis existant, et quacumque praeferant auctoritate vel dignitate, ne quemquam ex praelatis vel monachis congregationis praedictae penes se obsequiorum vel servitorum aliquorum sui, vel monasteriorum suorum obtentu; aut si absque licentia suorum superiorum a se diverterint, seu alia quavis causa a dicta congregatione abstrahere, seu etiam ad se sponte venientes retinere praesument, etiam auctoritate literarum apostolicarum, in quibus de huiusmodi persona ac congregatione nominatim et expresse mentio facta non fuerit, absque consensu capituli generalis, seu praesidentis et maioris partis visitatorum congregationis eiusdem, sub poena excommunicationis, quam ipso facto incurrant, si facta eis notitia de huiusmodi privilegio, infra tres dies personam ipsam dictae congregationi non restituerint cum effectu, vel ab eis

abiecerint, a qua sententia, non nisi in mortis articulo et a Sede Apostolica, recipientes et recepti absolvi possint: non obstantibus quarumcumque Religionum, vel Ordinum, aut alterius cuiusvis personae privilegiis et indultis quibuscumque, de quibus esset specialis et de verbo ad verbum mentio facienda, quibus omnibus volumus nominatim et specialiter per huiusmodi indultum, quoad praemissa, derogari.

§ 11. Praeterea, ne quies et pax monachorum et personarum de dicta congregatione quovis modo, etiam per indirectum, conturbari contingant, quascumque sententias latas ab ordinariis, seu quibuscumque personis, quacumque praeferant dignitate, contra benefactores dictae congregationis, occasione beneficiorum eisdem collatorum ab eis, aut quia subditi eorum cum huiusmodi monachis convergentur, seu ab eis recipiant absolutionis beneficium et Eucharistiae sacramentum, ipso facto, irritas et inanes eadem auctoritate decernimus.

Benefactores, vel Eucharistiam a monachis sumentes, non molestandi.

§ 12. Cum autem interdum contingat nonnullos monachos inobedientes et rebelles a monasteriis et eorum superiorum obedientia se subtrahere, et ut, invitis superioribus, redeant, apostolicas literas impetrare, huiusmodi malignitatibus obviare volentes, ne quis praefatae congregationis monachos vel praelatos, vigore quarumcumque literarum huiusmodi, nisi nominatim et expresse apparuerit de mente Summi Pontificis, qui pro tempore fuerit, huic nostro indulto velle derogare, ad ipsos recipiendum compellere possit; etiam si huiusmodi literis clausula, privilegiis et indultis dictae congregationi concessis non obstantibus, et de quibus expressa mentio fieri debeat, expresse contineatur, praesentis paginae tenore decernimus.

Monachos inobedientes praelati invitati non excipiant.

§ 13. Insuper tranquillitati eorum intendentes, ne ii, qui Marthae circa plurimam satagentis officium dimiserunt, eligentes potius cum Maria circa pedes Domini

Nec quis cogi possit ad exequenda mandata praelatorum extra congregationem.

residere, ad audiendum verbum illius, causarum turbidibus perturbentur, si contingat aliquem literas apostolicas commissorias de administranda iustitia, executione facienda, visitatione exercenda, aut alia quavis causa ad aliquem praelatum vel monachum dictae congregationis directas, impetrasse, nisi huic indulto expresse, specialiter et nominatim derogetur, ad huiusmodi causas, talium obtentu literarum, praeter liberam eorum voluntatem, procedere vel eas exequi minime teneantur, indulti huiusmodi tenore decernimus.

Aut contestandum in qualibet causa.

§ 14. Plane, ne praelatos et monachos huiusmodi causarum strepitus inquietet, et ab otio sancto deducat, ne quis praelatos, monachos et personas de huiusmodi congregatione subire de calumnia et veritate dicenda iuramentum, aut ad ferendum testimonium, quacumque ex causa compellat invitos, sive extra civitates et dioeceses suas trahat, seu in eos vel eorum aliquem, propterea excommunicationis, vel alias censurae seu poenae sententias proferat per literas Apostolicae Sedis, vel legatorum eius, nisi in eisdem literis de huiusmodi indulgentia plena et expressa, ac de verbo ad verbum facta fuerit mentio specialis, eadem auctoritate indulgemus; excommunicationis, suspensionis et interdicti, et alias sententias, si quas in eos vel aliquem eorum contra indultum huiusmodi promulgari contigerit, decernentes praesentium tenore irritas et inanes. Praelatis et monachis congregationis praedictae, monachorum, conversorum et commissorum ipsius congregationis in causis eorundem civilibus et criminalibus testimonio libere et licite uti posse, tenore praesentium declaramus.

Ius vero monachi habeant ea repetendi, quae, si in saeculo essent, repetere potuissent.

§ 15. Quodque praefatae congregationis monasteria, bona mobilia et immobilia, in quibuscumque civitatibus et locis, quovis titulo acquirere possint; petendi etiam et exigendi monachis et personis huiusmodi praefata bona undecumque vel qualitercumque eis debita, et quae, si in saeculo

remansissent, ius petendi et exigendi haberent, ipsis eorum monasteriis acquirenda; non obstantibus quibuscumque statutis, ordinationibus et decretis cuiusvis ecclesiasticae sive saecularis personae, communitatis, collegii sive universitatis, aut alterius, cuiuscumque gradus, status, dignitatis, officii et auctoritatis existat, praesentium literarum serie statuimus.

Confessiones audire possint, et absolvere a casibus non reservatis.

§ 16. Praeterea, cum saepe contingat, ob devotionem quam ad monachos praefatae congregationis nonnullae personae habent singularem, ad praefatos monachos, pro earum salute animarum, recurrere; nos volentes eorum devotioni satisfacere, et in favorem Religionis ac observantiae regularis, quod liceat huiusmodi personis, dictae congregationis praelatos, sive monachos deputatos a suis superioribus ad audiendum confessiones, accedere, quas possint audire absque aliqua dictarum personarum superiorum licentia et contradictione, ac eis absolutionis beneficium impendere ab omnibus peccatis, et dispensare super omnes casus, praeter ea peccata et eos casus, de quibus ipsis confessoribus ad eorum ordinarios videbitur recurrendum, aut de quibus esset Sedes Apostolica merito consulenda, et eis ministrare Eucharistiae sacramentum, de specialis dono gratiae elargimur.

Defectum natalium patientes ad sacros ordines et praelaturam promoveri possunt.

§ 17. Quin etiam, cum Religionis favore nonnulla concedantur, quae alias interdicti solent, quod, si qui ex monachis congregationis praefatae defectum natalium patiantur, in monasterio tamen alias laudabiliter conversati, huiusmodi defectu non obstante, ad sacros ordines et officia, praelationes, dignitates et honores in eorum monasteriis, iuxta constitutiones eorum, libere et licite valeant promoveri, congregationi memoratae, tenore praesentium, indulgemus.

§ 18. Volentes insuper, quod praelati congregationis praefatae, licet munus benedictionis non acceperint, perinde tamen monasteria ipsius congregationis regere et administrare, ac omnes actus in ipsis

Praelati, quantum non benedicti, monasteria possunt regere.

valeant exercere, ac si munus huiusmodi fuerint consecuti.

Ex his, quae contra haec statuta contigerit attentari, nullum eidem praedictum parvult.

§ 19. Adicientes etiam, quod si quandoque contigerit, per aliquem aut plures actus, contra huiusmodi decreta, privilegia et ordinationes, aut ipsorum aliquod a quocumque, cuiuscumque conditionis, dignitatis, gradus seu status existant, ex negligentia vel ignorantia praesentium et futurorum, quibus haec conceduntur, aut alia quavis causa, propter quam fuerit aliter attentatum, vel pro tempore observatum, ignoranter vel scienter, nullum tamen praedictum decretis huiusmodi volumus generari, sed in suo vigore et robore permanere.

Litterae apost. in contrarium, non praeludicent, nisi constet de mente Pontificis, quod huiusmodi privilegia voluerit derogare.

§ 20. Postremo, cum plerumque contingat, praenimia importunitate petentium ac negotiorum multitudine et suppressione veritatis, Summos Pontifices fatigatos, aut circumretitos, ea concedere, quibus alias nullatenus annuerent, auctoritate praesentium statuimus, decernimus et ordinamus, quod quaecumque litterae apostolicae, etiam proprio motu confectae, aut in futurum conficiendae, etsi in eisdem clausula, privilegiis et indultis dictae congregationi concessis non obstantibus et de quibus expressa mentio fieri debeat, expresse contineatur, quae obviant et contrafaciant huic praesenti privilegio, aut cuilibet eius particulae, nisi appareat evidentissime et apertissime, quod Summus Pontifex, qui pro tempore fuerit, huic indulto vel alicui eius parti vellet per litteras apostolicas derogare, facientes specialem mentionem de verbo ad verbum ex certa scientia de huiusmodi privilegio ac ipsa congregatione, diversis nominibus eam nominando, per haec praecise vocabula *congregationem Unitatis, alias de Observantia S. Iustinae nuncupatam*, causasque legitimas allegaverit cur his obviare intendat decretis, nullius sint roboris vel momenti.

Obstantium derogatio.

§ 21. Non obstantibus in Constantiensi et aliis conciliis, a fel. recordat. Innocentio quarto et Martino quinto, necnon

aliis Summis Pontificibus, praedecessoribus nostris, editis constitutionibus et ordinationibus, etiam si de illis specialis et expressa, ac de verbo ad verbum mentio habenda esset, quibus quoad praemissa (1).

Nulli ergo etc.

Datum Bononiae, anno Incarnationis dominicae mccccxxxvi, pridie kalend. iulii, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 30 iunii 1436, pontif. anno vi.

Sequitur exemptio de qua in rubrica.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causa exemptionis concedendae. — 2. Exemptio a qualibet solutione portionis pro funeralibus, aliaque quacumque. — 3. Quibuscumque non obstantibus. — 4. Irritatio contrariorum.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ad Ecclesiarum et monasteriorum ac personarum ecclesiasticarum omnium, praesertim regularem vitam professarum, statum salubriter dirigendum, iuxta pastoralis officii debitum, curam et sollicitudinis nostrae partes libenter impendimus.

Exordium.

§ 1. Cum itaque dudum congregationi monachorum de Observantia S. Iustinae, alias Unitatis nuncupatae, Ordinis S. Benedicti, nobis et Romanae Ecclesiae immediate subiectae, per alias nostras certi tenoris litteras, quarum tenorem hic haberi volumus pro sufficienter expresso, sepulturam in monasteriis et locis eorum, salvo tamen iure parochianorum Ecclesiarum, a quibus corpora assumuntur, prout in praefatis litteris plenius continetur, concesserimus.

Causa exemptionis concedendae.

§ 2. Nos volentes ulterius praefatae congregationis monachos, qui a pluribus citra tempora in observantia regulari et vitae sanctimonia variis multiplicarunt, prout in dies multiplicant, virtutum meritis, et ut Altissimo commodius possint et quietius deservire, ac reparationi mo-

Exemptio a qualibet solutione portionis pro funeralibus, aliaque quacumque.

(1) Caetera prout in Constit. vi, pag. 11 huius tomi.

nasteriorum eorum, qua maxime indigent, vacare, amplioribus favoribus prosequi, motu proprio, non ad ipsorum, aut alicuius eorum nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, omnibus et singulis dictae congregationis monasteriis, prioratibus, grangiis, membris manualibus et locis, ut ad dandum, seu solvendum aliquam canonicam portionem, sive decimas, aut aliud quodcumque, quod loco eorum solvi consuevisset, parochianis, episcopis, archiepiscopis, capitulis, collegiis, universitatibus, communitatibus, fabricis et aliis quibuscumque personis, de iure vel consuetudine, aut statutis vel privilegiis quibuscumque, ex quacumque causa hactenus debita, seu quae deberi praetendatur quomodolibet in futurum ab eisdem, etiam de relictis, legatis et donatis, tam in ultimis voluntatibus, quam inter vivos, seu quacumque occasione concessis praeteritis et in posterum concedendis, minime teneantur.

§ 3. Quibuscumque constitutionibus apostolicis ac praefatis nostris litteris, quibus, quatenus huic nostro indulto obviant, volumus derogare, et aliis consuetudinibus, statutis, praescriptionibus et privilegiis, sub quacumque forma, aut quibuscumque clausulis editis, non obstantibus, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus, praesentibus expressa et specialis ac individua foret habenda mentio, auctoritate apostolica, tenore praesentium, ex certa scientia, de specialis dono gratiae indulgemus.

Quibuscumque non obstantibus.

Irritatio contrariorum.

§ 4. Decernentes ex nunc, omnes et singulas excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliasque quascumque sententias, quas, contra personas dictae congregationis sive monasterii et loca et alia in praedictum concessionis huiusmodi, promulgari contigerit, nullas, necnon irritum et inane etc.

Nulli ergo etc.

Datum Bononiae, anno Incarnationis dominicae mccccxxxvi, quarto nonas iulii, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 4 iulii 1436, pontif. anno vi.

XIV.

Iurisdictio et facultates iudicum conservatorum quarumcumque litium congregationis Cassinensis, alias S. Iustinae de Padua, monachorum Ordinis S. Benedicti.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Illatis per nonnullos gravibus congregationi huic damnis. — 2. Praesides supplicant Sanctissimo pro opportuno remedio; — 3. Qui certos ad hoc iudices deputat; — 4. Obstantibus derogat; — 5. Conservatorumque ampliat facultates.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiscopo Mediolanensi, et Castellanensi ac Christoforo Ariminen. episcopis, necnon dilecto filio abbati monasterii Cassinen. nullius dioecesis, salutem et apostolicam benedictionem.

Proemium.

Militanti Ecclesiae, licet immeriti, disponente Domino, praesidentes, circa curam Ecclesiarum et monasteriorum, aliorumque piorum locorum omnium, solertia reddimur indefessa solliciti, ut, iuxta debitum pastoralis officii, eorum occurramus dispendiis, et profectibus, divina cooperante clementia, salubriter intendamus.

§ 1. Sane dilectorum filiorum praesidentis, visitorum et praelatorum congregationis monachorum, monasteriorum, prioratum, domorum et locorum Unitatis, alias de Observantia S. Iustinae nuncupatae, Ordinis S. Benedicti, ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, questione percepimus, quod nonnulli archiepiscopi, episcopi, alique Ecclesiarum praelati et clerici, ac ecclesiasticae personae, tam religiosae quam saeculares, necnon duces, marchiones, comites, barones, nobiles, milites et laici, communia

Illatis per nonnullos gravibus congregat. huic damnis.

civitatum, universitates oppidorum, castrorum, villarum et aliorum locorum, ac aliae singulares personae civitatum et dioecesium et aliarum partium diversarum, violarunt, occuparunt et occupari fecerunt Ecclesias, castra, villas et alia loca, sive membra, terras, domos, grangias, molen- dina, decimas, obedientias, casalia, vineas, prata, nemora, piscationes, possessiones, iura, privilegia et iurisdictiones, necnon fructus, census, redditus et proventus dictae congregationis, ac monasteriorum, prioratum, domorum, aliorumque loco- rum sub congregatione huiusmodi com- prehensorum, sive illi subiectorum; et nonnulla alia bona mobilia et immobilia, spiritualia et temporalia, ad congregatio- nem, sive monasteria, prioratus, membra, necnon subiecta, domos et loca huiusmodi spectantia, et ea detinent indebite occu- pata, seu ea detinentibus praestant auxi- lium, consilium vel favorem. Nonnulli etiam civitatum, dioecesium et partium praedictarum, qui nomen Domini in va- cuum recipere non formidant, eisdem, praesidenti, visitoribus, necnon dilectis filiis abbatibus monasteriorum et prioribus prioratum praedictorum, ac eorundem, necnon congregationis, ac subiectorum domorum et locorum huiusmodi personis aliis, super praedictis castris, villis et locis aliis, terris, domibus, pertinentiis, possessionibus, iuribus et iurisdictionibus, fructibus, censibus, redditibus et proven- tibus eorundem, ac quibuscumque aliis bonis mobilibus et immobilibus, spiritua- libus et temporalibus, et aliis rebus ad congregationem, monasteria, prioratus, necnon subiecta domos et loca huiusmodi spectantibus, multiplices molestias et in- iurias inferunt ac iacturas.

Praesides sup- plicant Sanctis- simo pro oppor- tuno remedio.

§ 2. Quare dicti praesidens et visita- tores nobis humiliter supplicarunt, ut cum eisdem valde reddatur difficile et aliis abbatibus, prioribus et praelatis huius- modi pro singulis querelis ad Apostolicam Sedem habere recursum, providere eis super hoc paterna diligentia curaremus.

§ 3. Nos igitur, adversus violatores, oc- cupatores, detentores, praesumptores, mo- lestatores et iniuriatores huiusmodi, illo volentes eisdem congregationi, praesidenti, visitoribus, abbatibus, prioribus et per- sonis aliis remedio subvenire, per quod ipsorum compescatur temeritas, et aliis aditus committendi similia praecludatur; discretioni vestrae, ex certa scientia, per apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo aut singuli vestrum, per vos vel alium seu alios, etiam si sint extra loca, in quibus deputati estis conserva- tores et iudices, ipsis praesidenti, visita- toribus, abbatibus, prioribus et personis, necnon conventibus, domibus ac membris eisdem subiectis, efficacis defensionis praesidio assistentes, non permittatis eos- dem super iis et quibuscumque aliis bonis et iuribus, ad congregationem, monasteria, prioratus, necnon subiecta domos et loca praedicta spectantibus, ab eisdem vel qui- busvis aliis indebite molestari, vel eis gravamina, seu damna vel iniurias irro- gari, facturi, dictis praesidenti, visitoribus, abbatibus, prioribus et personis, quum ab eis vel procuratoribus suis, aut eorum aliquo fueritis requisiti de praedictis ac aliis personis quibuslibet super restitu- tione huiusmodi prioratum, Ecclesiarum, membrorum, grangiarum, castrorum, ca- salium, villarum, terrarum, possessionum et aliorum locorum, iurisdictionum, iu- rium, reddituum quoque et proventuum et aliorum quorumcumque honorum spiri- tualium et temporalium, necnon de quibus- cumque molestiis, iniuriis atque damnis praesentibus et futuris in personis et rebus ipsorum, in illis videlicet quae iu- dicalem requirunt indaginem, summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, in aliis vero, prout qualitas eorum exegerit, iustitiae complementum. Violatores, occupatores, seu detentores, praesumptores, molestatores et iniuriatores huiusmodi, necnon contradictores quoslibet et rebelles, cuius-

Qui certos ad hoc iudices de- putati;

cumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis extiterint, quodcumque et quotiescumque expedierit, auctoritate nostra, per censuram ecclesiasticam, ac omni appellatione processum causarum quovis modo respiciente postposita, com- pescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantibus dorogat,

§ 4. Non obstantibus tam fel. rec. Bo- nifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, in quibus cavetur ne aliquis, extra suam civitatem et dioecesim, nisi in certis ex- ceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices et conservatores a Sede deputati praedicta, extra civitatem et dioe- cesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, sive alii vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam diaetam a fine dioecesium earumdem trahere praesumant, seu quod de aliis quam de manifestis iniuriis ac violentiis, et aliis quae iudicalem requirunt inda- ginem, poenis in eos, si secus egerint, et in id procurantes adiectis, conservatores se nullatenus intromittant. Et tam de duabus diaetis in concilio generali, dum- modo ultra duas aliquis extra suam civi- tatem et dioecesim, auctoritate praesen- tium, ad iudicium non trahatur, quam aliis quibuscumque constitutionibus, a praedecessoribus nostris Romanis Pontifi- cibus, tam de iudicibus delegatis et con- servatoribus, quam personis ultra certum numerum ad iudicium non vocandis, aut aliis editis, quae vestrae possent in hac parte iurisdictioni aut potestati, eiusque libero exercitio quomodolibet obviare; seu si aliquibus, communiter vel divisim, a praedicta sit Sede indultum, quod excom- municari, suspendi vel interdicti, seu extra vel ultra certa loca ad iudicium evocari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi et eorum personis, locis, Ordinibus et nominibus propriis mentionem, et qualibet alia di-

ctae Sedis indulgentia generali vel spe- ciali, cuiuscumque tenoris existant, per quam, praesentibus non expressam vel to- taliter non insertam, vestrae iurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodoli- bet impediri, de qua, cuiusque toto te- nore de verbo ad verbum, in nostris li- teris habenda sit mentio specialis.

Conservatorum- que ampliat la- culationem.

§ 5. Caeterum volumus et apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet ve- strum prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem in- choans nullo fuerit impedimento canonico praepeditus. Quodque a datis praesentium, sit vobis et unicuique vestrum, in praemissis omnibus et eorum singulis, coeptis et non coeptis, praesentibus et futuris, per- petua potestas et iurisdictione attributa, ut eo vigore eaque firmitate possitis, in praemissis omnibus, coeptis et non coeptis, praesentibus et futuris, et pro praedictis procedere, ac si praedicta omnia et sin- gula coram vobis coepta fuissent, et iuris- dictio vestra et cuiuslibet vestrum, in praemissis omnibus et singulis, per citationem vel modum alium perpetuata legitimum extitisset. Constitutione praedicta super conservatoribus et alia qualibet in con- trarium edita non obstante. Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris.

Datum Bononiae, anno Incarnationis dominicae MCCCXXXVI, VIII kalend. de- cemberis, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 24 novembris 1436, pont. anno VI.

XV.

Concessio nonnullarum gratiarum eremitis B. Petri de Pisis nuncupatis.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Facultas eligendi sibi con- fessores; — 2. Eligendique sacerdotes, qui divina celebrent, ministrentque sacra- menta; — 3. Eremitas absolvant ab irre- gularitate. — 4. Item, licentia eleemosynas quaerendi tempore interdicti; — 5. Altare portatili utendi; — 6. Coemeteria habendi;

— 7. Ordines a quo libuerit suscipiendi episcopo; — 8. Alia acquirendi loca. — 9. Derogatio contrariorum.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratri Bartholo de Caesena, ac universis eremitis de societate quondam fratris Petri de Pisis, praesentibus et futuris, salutem et apostolicam benedictionem.

Provenit ex vestrae devotionis affectu, quo nos et Romanam Ecclesiam reveremini, ut petitiones vestras, illas praesertim, quae animarum vestrarum videntur salutem respicere, quantum cum Deo possumus, favorabiliter annuamus.

§ 1. Hinc est, quod nos, vestris supplicationibus inclinati, vobis omnibus et singulis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, indulgemus ut confessores idonei, quos duxeritis eligendos, in vita confessiones audire et omnium et singulorum, qui in ipsa societate pro tempore fuerint, ab omnibus casibus, super quibus etiam Sedes Apostolica merito esset consulenda, pro semel tantum postquam in societate remanere deliberaverint, in aliis vero casibus, quodcumque absolvere possint, eis imposita poenitentia salvari; et in mortis articulo, semel tantum, omnium peccatorum vestrorum, de quibus corde contriti et ore confessi fueritis, plenam remissionem vobis, in sinceritate fidei et unitate Sanctae Romanae Ecclesiae ac obedientia et devotione nostra vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium, persistentibus, eadem auctoritate concedere valeant. Ita tamen quod ipsi confessores de his, de quibus fuerit alteri satisfactio impendenda, eam vobis per vos, si supervixeritis, aut per successores vestros, si tunc forsan transieritis, faciendam iniungant, quam vos vel illi facere teneamini. Et ne, propter huiusmodi gratiam, reddamini procliviores ad illicita in posterum committenda, volumus quod si, ex confidentia remissionis huiusmodi, aliqua commise-

ritis, quoad illa, remissio ipsa vobis nullatenus suffragetur.

§ 2. Quod singuli dictae societatis seu alii saeculares vel regulares vel religiosi sacerdotes, quos similiter duxeritis eligendos, in vestra et vobiscum commorantium personarum praesentia, in oratoriis, Ecclesiis et locis eiusdem societatis nunc per vos acquisitis et in antea acquirendis, dioecesani loci, seu alterius cuiuscumque licentia minime requisita, missas et alia divina officia, tam feriatis quam aliis diebus, tempore congruo celebrare, necnon Eucharistiae, extremae unctionis et alia quaecumque ecclesiastica sacramenta, absque parochiani iuris praedictae, cum omnibus et singulis eremitis ipsius societatis, super irregularitate per ipsos quoquomodo vel ex quavis causa contracta, ut divinis officiis et obsequio missae interesse possint, dispensare, et infamiae maculam abolere possint et valeant.

§ 3. Quodque sacerdotes societatis praedictae, cum omnibus et singulis eremitis ipsius societatis, super irregularitate per ipsos quoquomodo vel ex quavis causa contracta, ut divinis officiis et obsequio missae interesse possint, dispensare, et infamiae maculam abolere possint et valeant.

§ 4. Insuper, quod cum excommunicatis et interdictis seu quavis censura ligatis, pro elemosynis ad sustentationem vitae vestrae dumtaxat acquirendis et non alias, conversari, ita quod hoc ad culpam vobis minime imputetur, possitis.

§ 5. Quodque, in locis et oratoriis per vos et successores vestros acquisitis et acquirendis, altare portatile, pro missis celebrandis et aliis divinis officiis in locis ad id congruis et honestis, cum debita reverentia habere possitis.

§ 6. Loca autem pro sepeliendis eremitis et aliis servientibus vobis, per quemcumque seu quoscumque catholicos episcopos, gratiam et communionem Apostolicae Sedis habentes, consecrari seu benedici possint.

§ 7. Quodque omnes et singuli vestrae societatis, qui alias habiles et idonei re-

Eligendique sacerdotes, qui divina celebrant, ministrantque sacramenta;

Bremitas absolvant ab irregularitate.

Item, licentia elemos. quaerendi tempore interdicti;

Altare portatile utendi;

Coemeteria habendi;

Ordines a quo libuerit suscipiendi episcopo (1);

parti fuerint, a quocumque antistite gratiam et communionem dictae Sedis habente, ad omnes etiam sacros et presbyteratus ordines alias rite promoveri et in illis ministrare, proprii tum episcopi, sub cuius dioecesi mora trahitur, licentia prius requisita et obtenta, libere et licite valeant, auctoritate apostolica, tenore praesentium, indulgemus.

Alia acquirendi loca.

§ 8. Et insuper, ut oratorium S. Mariae Magdalenae Paduanensis et alia quaecumque loca per vos acquisita, et acquirenda per societatem praefatam et eius nomine, cum omnibus et singulis iuribus et pertinentiis eorum, absque impedimento et contradictione cuiuscumque retinere, necnon omnibus et singulis privilegiis, indulgentiis, gratiis, indultis et exemptionibus, quibus alia oratoria et loca eremitarum utuntur et gaudent, etiam uti et gaudere possint et valeant, eadem auctoritate concedimus per praesentes.

Derogatio contrariorum.

§ 9. Non obstantibus constitutionibus et prohibitionibus apostolicis specialibus vel generalibus, etiam si tales sint, de quibus praesentibus specialis et expressa esset mentio habenda, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Ferrariae, anno Incarnationis dominicae millesimo quadringentesimo trigesimo septimo, octavo kal. martii, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 22 februarii 1437, pont. anno vi.

XVI.

Translatio generalis concilii Basileensis ad civitatem Ferrariae in provincia Lombardiae.

SUMMARIUM

Deus Ecclesiam suam fluctuare, sed non mergi patitur. — 1. Convenientibus itaque Ferrariae Orientalibus et Occidentalibus populis; — 2. Ipsoque instante imperatore cum patriarcharum legatis, multisque episcopis; — 3. Illuc pro concilio statuit conveniendum.

scopis; — 3. Illuc pro concilio statuit conveniendum.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad aeternam rei memoriam.

Magnas omnipotenti Deo gratias oportet nos agere, qui, antiquarum suarum misericordiarum non immemor, Ecclesiam suam continuo reddit amplio-rem. Quam quidem, etsi laborare, multisque tempestatibus fluctuare permittit, nunquam tamen submergi patitur, verum a fluctibus et magnis aestibus maris reservat, et pro suo erga genus humanum amore, inter multos et varios casus et calamitates, virentem semper fovet, ac magis vigentem reddit.

§ 1. Ecce enim Orientales et Occidentales populi, iamdiu inter se dissidentes atque disiuncti, ad pacem atque coniunctionem convenire festinant. Quippe qui discordes iam et inimici, tandem post multos annos, favente Deo, ex quo omne datum bonum, sanctae coniunctionis desiderio affecti, in hunc convenere locum. Nostrae igitur servitutis ac totius Ecclesiae opera est et esse credimus, tentare pro viribus, ut haec principia tam felicia, studio nostro ita felicem exitum consequantur, ut Dei gratiae cooperatores esse, dicique mereamur.

§ 2. Cum itaque dilectissimus filius Ioannes Palaeologus, Constantinopolitanus imperator, una cum piissimo fratre nostro Iosepho, patriarcha Constantinopolitano, necnon caeterorum patriarcharum legatis, ac multis amplissimis metropolitibus et episcopis, ac aliis ordinibus ecclesiasticis et viris nobiles, ad octavum diem proximi mensis februarii Venetias advenerit, nobis id, quod aliis etiam ex locis antea fecerat, continuo literis suis significavit, se quibusdam de causis non alienis a ratione Basileam, ubi synodus celebranda erat, ire non posse, idque his qui ibi iam essent scripsisse, notumque fecisse, volens propterea et contendens, ut ipsa synodus huc Ferrariam transfer-

Deus Ecclesiam suam fluctuare, sed non mergi patitur.

Convenientibus itaque Ferrariae Orientalibus et Occidentalibus populis;

Ipsoque instante imperatore cum patriarcharum legatis, multisque episcopis;

Exordium.

Facultas eligendi sibi confessores;

retur, et hic tam pium negotium concluderetur.

Illuc pro concilio statuit conveniendum.

§ 3. Nos igitur, quibus sancta christianorum coniunctio cordi mirum in modum est, quique ipsam celerrime conficere cupimus, decretum Basileen. concilii de celebrando generali concilio, Graecis volentibus, promulgatum ac editum, et a nobis postea Bononiae, praesentibus ipsius imperatoris ac patriarchae oratoribus, susceptum et approbatum, quaeque ad praesens sanctae coniunctionis negotium spectent, pro nostra servitute volentes exequi ut debemus, et cupientes ipsum ad conclusionem perducere, omni modo et forma, quibus possumus et debemus, praesentibus et consentientibus imperatore ac patriarcha et ceteris hic ad celebrandam synodum congregatis, notum facimus et declaramus praedictam synodum hic Ferrariae, qui quidem locus liber et tutus est, celebrandam esse, et sic ab omnibus existimari ac dici debere; sperantes hic, absque discordia et contentione, aliave moestitia, sed potius amore summo, divinam ipsam pacem et caetera sancta opera, pro quibus synodus convocatur, tractari, Deoque placato ac favente, feliciter confici posse.

Datum Ferrariae, die ix mensis aprilis mccccxxvii, pontificatus nostri anno vii.

Dat. die 9 aprilis 1437, pontif. anno vii.

XVII.

Praefinitio numeri clericorum rever. Cam. Apostolicae praesidentium, ad septem.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae huiusce faciendae reductionis. — 2. Reductio (de qua in rubrica). — 3. Aggregandus supra d. numerum emolumentorum expers. — 4. Mandatum camerario, clericisque, ut neminem supra d. numerum recipiant.

Eugenius episcopus,
ad perpetuam rei memoriam.

Inter cetera gravia pulsantia pectus nostrum sunt ea potissime, per quae Romanae Curiae honor, decusque servatur, et officialium illius ordines debite disponuntur, unde contingit ad Sedem Apostolicam confluentes debite expedire.

§ 1. Nuper siquidem pro parte dilectorum filiorum Apostolicae Camerae clericorum capellanorum nostrorum nobis exposito, quod proventus et emolumenta singulorum eorumdem, ob ipsorum numerum excrescentiam et augmentum, adeo sunt ex temporum causante malitia diminuta, quod inde nequeunt vitam ducere condecentem; quodque, iuxta antiquam, laudabilemque consuetudinem, etsi maior negociorum concursus existeret atque frequentia, minor tamen numerus existeret et stipendia pinguiora, poterantque propterea eiusdem Camerae servitiis et obsequiis eo magis et melius insudare, quo non oportebat victum quaerere aliunde; ac subiuncto, quod si numerus eorum ad numerum septenarium reduceretur, profecto Camera praedicta meliorem formam haberet, et illius negocia dirigerentur in melius, et loci et personarum decori et honestati foret, absque ulla dubitatione, provisum.

§ 2. Nos praefatorum clericorum votis favorabiliter annuentes, ac attendentes quod non amplior pondus est numerus in officio ministrorum, quam possit de illius proventibus congrue sustentari, quodque septenarius clericorum numerus, decens sit ad negocia praefatae Camerae recte ubilibet dirigenda, praesenti constitutione, quam irrefragabiliter observari volumus, apostolica auctoritate sancimus, quod de caetero nullus ad officium clericatus Camerae huiusmodi assumatur, seu illius clericorum consortio aggregetur, donec numerus eorum ad septenarium numerum sit reductus.

§ 3. Nihilominus, si contingat aliquem

Exordium.

Causae huiusce faciendae reductionis.

Reductio (de qua in rubrica).

Aggregandus supra d. numerum emolumentorum expers.

Mandatum camerario, clericisque, ut neminem supra d. numerum recipiant.

vel aliquos, ultra praefatum numerum, eorundem clericorum consortio aggregari, illos esse decernimus omnis perceptionis emolumentorum expertes.

§ 4. Mandantes dilecto filio nostro Francisco tituli Sancti Clementis, presbytero cardinali, camerario nostro, et eius in dicto officio successoribus, reliquisque eiusdem Camerae clericis, atque gentibus praesentibus et futuris, ne quemquam de cetero ad huiusmodi emolumentorum perceptionem admittant donec eorumdem clericorum numerus ad numerum septenarium, ut praemittitur, sit reductus. Statuentesque, postquam reductus fuerit, ut praefertur, ut Camera praedicta septem clericorum numero, quoad emolumentorum perceptionem, tantummodo sit contenta, quem numerum ex tunc in eadem Camera perpetuo, auctoritate simili, stabilimus.

Nulli ergo etc.

Si quis autem etc.

Dat. Ferrariae, an. Dom. mccccxxxviii, v id. iulii, pont. nostri anno viii.

Dat. die 11 iulii 1438, pontif. anno viii.

XVIII.

Quod abbates Ordinis Cisterciensis, quavis auctoritate, etiam Apostolica, ad abbatias promoti, vel confirmati, ab eiusdem Ordinis abbate generali, visitoribus et reformatibus non sint exempti (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae huius constitutionis. — 2. Constitutio (de qua in rubrica). — 3. Poena contravenientium. — 4, 5. Derogatio contrariorum.

Eugenius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Ad universalis Ecclesiae regimen, licet insufficientibus meritis, divina disponente clementia, deputati, non possumus non

(1) Ordinis huius Constitutiones vide superius in Eugenio III, Constit. I, vol. II, pag. 382.

Bull. Rom. Vol. V.

Exordium.

turbari, cum monasteria et alia loca regularia sentimus in aliqua parte laedi; sed tunc profecto acerbiori dolore confodimur, cum ubi speciosiora esse solent, enormius deformantur.

§ 1. Sane pro parte dilecti filii Ioannis, abbatis monasterii Cisterciensis Cabilonensis dioecesis, exhibita nobis nuper petitio continebat, quod nonnulli Cisterciensis Ordinis abbates, alii videlicet se ad abbatiales dignitates, quas obtinent, per Apostolicam Sedem promotos, alii vero electiones de eis ad dignitates similes factas, et per Sedem fuisse confirmatas eandem asserentes, et eo praetextu se fore exemptos, ad capitula generalia dicti Ordinis accedere, visitoribus quoque et reformatibus Ordinis eiusdem parere negligunt et recusant, praedictum abbatem generalem, visitores et reformatores huiusmodi contemnent, in ipsorum vilipendium, ac scandalum totius Ordinis non modicum et iacturam.

§ 2. Quare pro parte dicti abbatis nobis fuit humiliter supplicatum ut super his opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque, qui Ordinum et monasteriorum quorumlibet curam gerimus generalem, quorumque interest super talibus providere, cupientes quod Ordo ipse et illius personae, praesertim in dignitatibus constitutae, in caritatis et obedientiae vinculo cum abbate praefato et aliis eorum superioribus se conforment, eisque, iuxta statuta et ordinationes, et laudabiles consuetudines dicti Ordinis, pareant et intendunt, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus quoscumque Ordinis praefati abbates, apostolica vel alia quavis auctoritate promotos, illorum etiam quorum electiones ad abbatiales dignitates sunt eadem apostolica vel auctoritate alia confirmatae, nullatenus, propter promotiones vel confirmationes huiusmodi, ab abbate Ordinis, visitoribus et reformatibus huiusmodi fuisse vel esse exemptos. Decernentes eos et quoscumque alios apostolica vel alia quavis

Causae huius constitutionis.

Constitutio (de qua in rubrica).

auctoritate huiusmodi de cetero promovendos, ac etiam illos quorum electiones confirmari in futurum contigerit, ut praefertur, eisdem abbati Ordinis, visitoribus et reformatibus, illorumque correctoribus, prout ante erant subditi, subiacere et omnino subesse.

Poenae contravenientium.

§ 3. Nos enim omnes et singulos, qui, praetextu promotionis seu confirmationis de se factae huiusmodi, praesumpserint rebellionis, contemptiois, vilipensionis aut inobedientiae, contra patrem abbatem Ordinis, visitatores et reformatores huiusmodi pro tempore existentes, cornua elevare, excommunicationis sententiae decernimus subiacere.

Derogatio contrariorum.

§ 4. Constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac monasterii et Ordinis praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus contrariis non obstantibus quibuscumque; seu si promotis et confirmatis, seu forsan promovendis et confirmandis huiusmodi, vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 5. Et insuper irritum decernimus et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Nulli ergo etc.

Si quis etc.

Datum Ferrariae, anno Incarnationis dominicae MCCCXXXVIII, idibus decem., pont. nostri anno octavo.

Dat. die 13 decembris 1438, pont. anno viii.

XIX.

De S. R. E. cardinalium dignitate, ceteris ecclesiasticis dignitatibus praestantiori.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Archiep. Cantuariensis quaestionem movit de praecedentia cum car-

dinali S. Balbinae. — 2. Declaravit tamen se staturum iudicio Sedis Apostolicae. — 3. Dignitas cardinalitia caeteris sublimior. — 4. B. Petrus eorum officium instituit, vel iussu Dei ab exordio Ecclesiae originem traxit. — 5. Papae coadiutores in concilio Nicaeno appellati sunt, et absque testium multitudine condemnari nequeunt. — 6. Membra Pontificis nuncupantur, eosque offedentes crimine laesae maiestatis rei iudicantur. — 7. Aliis praeminentiis decorati sunt. — 8. Imperator Constantinus patres appellavit. — 9. Romana Ecclesia cardinalium coetum aliis illustriorem constituit. — 10. Caeteris praeminent ab immemorabili. — 11. Hoc idem obtinuerunt in conciliis generalibus. — 12. In omnibus sententiis ante quoscumque alios nominantur. — 13. In praelationibus dignitas cardinalatus praeponderat, etiam ubi non ut cardinales, sed ut suarum Ecclesiarum praelati intersunt. — 14. Cardinales a solo Papa, alii praelati a cardinalibus iudicantur. — 15. Contraria consuetudo, absque Sedis Apost. assensu, non suffragatur. — 16. Hortatur archiepiscopum Cantuariensem ut praedictis acquiescat.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabilis viro magistro Henrico, archiepiscopo Cantuariensi etc.

Non mediocri dolore afficimur cum inter fratres nostros episcopos, seu alios ecclesiasticos, dissidii aliquid exortum esse percipimus, tum propter malum quod inde in populis exemplum provenit, tum quia contemptus et detractionis praebetur occasio.

§ 1. Proinde non parum audisse displicuit dissensionem illam, quam cum dilecto filio nostro Ioanne tit. S. Balbinae, presbytero cardinali, nuper tua fraternitas habuit, cum nova et insolita res ipsa sit, quae nunc attentatur. In primis autem admiramur satis cum per 14 annos et amplius cum dilecto filio nostro Henrico, tit. S. Eusebii presbytero cardinali, in sedendo et in ferendis votis, sine altercatione vixeris, et nullam secum super hoc pror-

Exordium.

Archiep. Cantuariensis quaestionem movit de praecedentia cum cardinali S. Balbinae.

sus habueris disceptationem, quid causae sit, quod nunc primum in contentionem venias cum ipso Ioanne cardinali, eadem praedito dignitate. Nec quidem generis regii erga ipsum Henricum ratio praetendi potest, quoniam, et antequam cardinalatus ipse foret dignitatem adeptus, dumtaxat existens Vintoniensis episcopus, et voce et loco tibi cedebat; postea autem quam in card. per sel. rec. Martinum, praecessorem nostrum, assumptus est, iure tibi et aliis antepositus fuit, et nunc anteponitur. Quod si sola cardinalatus dignitas hanc in alio praelationem operata est, cur in isto itidem non efficiet? Cum tamen ipse archiepiscopus, ille episcopalem obtineat dignitatem, et illius Ecclesia tuae sit suffraganea, istius vero nullo iure subiecta.

Declaravit tamen se staturum iudicio Sedis Apostolicae.

§ 2. Illud autem de te nobis placuit ac laudamus, quod in tuae protestationis fine sub his verbis addidisti, quod scilicet per praemissa, aut aliquid per te factum aut dictum et habitum, seu faciendum, dicendum vel habendum, non intendis sacrosanctam Romanam Ecclesiam matrem tuam, seu iuramentum tuum eidem praestitum, aut venerabilem coetum eiusdem Ecclesiae cardinalium, aliquemve eorum in aliquo offendere, aut alicui honori, privilegio, praerogativae seu dignitati, praeminentiae, aut alicui alteri iuri eorum, in aliquo derogare, seu iuramento tuo in aliquo contraire; sed quod eandem sacrosanctam Romanam Ecclesiam cum honoribus suis omnibus, privilegiis, praerogativis, dignitatibus, praeminentiis, gratiis et aliis iuribus suis quibuscumque, cum omni reverentia mantenebis ac defendes, et ab aliis manteneri et defendi procurabis. Per hoc plane innuere videris, si hoc sit Romanae Ecclesiae cardinalium ius, ut reliquos antecedant Ecclesiae gradus, quod non vis in lite mota persistere, immo Apostolicae Sedis stare iudicio, cuius inter alia privilegia, quae manteneri et defendere potest, hoc etiam est ut, de quibus-

cumque ambiguis quaestionibus, quae in Dei Ecclesia accidunt, valeat iudicare, et sua auctoritate finem imponere, quamquam longe fuisset decentius, ante motam controversiam, Sedem Apostolicam consulere.

§ 3. Quantum autem haec cardinalatus dignitas sit sublimis et aliis excellentior, et ita hactenus in Ecclesia reputata, si eius officium ac sanctorum Patrum statuta, et consuetudinem tam apud hanc Sedem, quam generalia concilia semper observatam, sciveris diligenter scrutari, facile tibi innotescet.

§ 4. Quippe, etsi huius dignitatis nomen, quod modo in usu est, ab initio primitivae Ecclesiae non ita expressum fuit, officium tamen ipsum a B. Petro eiusque successoribus institutum evidenter invenies. Immo, ut inquit Innocentius tertius, ex veteri Testamento, iussu Dei, traxit originem; asserit enim id quod Deuteron. xvii dicitur, ut, pro difficultate et ambiguitate iudicii, accedatur ad sacerdotes Levitici generis et iudicem qui fuerit illo tempore, et obediatur ipsorum iudicio, qui praesunt loco, quem Dominus elegerit, de Summo Pontifice intelligendum esse et fratribus eius, id est S. R. E. cardinalibus, qui ei, iure Levitico, in executione sacerdotalis officii coadiutores existunt. Itaque et ab exordio Ecclesiae, sicut et hodie, Summis Pontificibus in regenda, gubernandaque universali Ecclesia assistebant. Et ut ex concilio Stephani Papae colligitur dicentis: Oportebat ut haec sacrosancta domina Romana Ecclesia, iuxta quod a B. Petro et eius successoribus institutum est, rite ordinaretur, et in apostolatus culmine unus de cardinalibus presbyteris aut diaconis consecraretur, datur manifeste intelligi, hos fratres nostros qui inter cardinales locantur, tempore B. Petri extitisse.

§ 5. In confinio autem Nicaeni concilii B. Silvester, qui coepit Ecclesiam

Dignitas cardinalitia caeteris sublimior.

B. Petrus eorum officium instituit, vel iussu Dei ab exordio Ecclesiae originem traxit.

Papae coadiutores in concilio Nicaeno appellati sunt, et absque testium multitud. condemnari nequeunt.

regere anno Incarnationis domin. 330 (1) vel circiter, in synodo generali congregatis praesidens, hos coadiutores suos nuncupavit cardinales, et magno admodum privilegio insignivit, quale nullus patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum in canonibus habere reperitur, ut videlicet sine plurima testium multitudine damnari non debeant. Nec sine mysterio triplex ordo in fratrum nostrorum collegio a sanctis nostris praedecessoribus institutus est. Nam, cum Summus Pontifex vices Dei gerat in terris, decuit, quemadmodum Moysi praeceptum fuit, ut omnia ad exemplum faceret, sicut ei ostensum erat in monte, quod, adinstar illius coelestis hierarchiae, in hac nostra Ecclesia tres constituerentur ordines assistentium Papae, qui purgantium, illuminantium, et perficientium fungerentur officio, veluti sunt diaconi, presbyteri et episcopi cardinales. Decuit etiam, cum Summus Pontifex Christi repraesentet personam, ut, quemadmodum Christo conversanti in terris assistebant apostoli, ita etiam cardinalium coetus, apostolicum repraesentans, coram Papa assisteret; reliqui vero episcopi, ubique diffusi, apostolos repraesentant ad praedicandum per orbem missos.

§ 6. Ipsos praeterea cardinales, pro honoris ac dignitatis eminentia, partem sui corporis Summi Pontifices appellant. Ex quo sine ulla dubitatione ostenditur, post caput Ecclesiae, quod est Papa, contigua sui corporis membra, qui sunt fratres eius cardinales, prae ceteris Ecclesiae membris ac partibus honorari debere, adeo quidem, ut sacris canonibus sancitum sit, eos qui in cardinalem manus iniecerint violentas, aut fugarint, aut insequuti fuerint, seu ad hoc dederint consilium vel favorem, criminis laesae maiestatis reos, maximis et multiplicibus poenis esse plectendos, ac si ipsi apostolici

(1) S. Silvester I Ecclesiae habenas suscepit post S. Melchiodem, anno 314 vix inchoato. Vide Combeffis in *Vita S. Silvestri*, et Ughell., *Italia Sacra*.

throne violaverint maiestatem; quod in ipsos qui patriarchas, archiepiscopos vel episcopos offenderint, statutum minime reperitur, ut evidenter hinc liqueat tanto ampliorem censi dignitatem, quanto plures severioresque illam offendentibus infliguntur poenae.

§ 7. Sunt etiam, et in signum praeminentiae ipsis fratribus nostris prae aliis Ecclesiae praelatis, et similiter cum legatis de nostro latere destinantur, prae aliis legatis, multa ac magna per canones attributa privilegia, quae tibi nota esse non dubitamus. Hinc etiam constat cur a latere apostolico mitti, eis solis et non aliis appropriatur legatis.

§ 8. Sed et ille notissimus Constantinus imperator, animadvertens ad quam magnum ac publicum universalis Ecclesiae officium ipsi fratres nostri vocati essent, sic inquit: Volumus etiam deinde sui Ordinis reverendissimos clericos S. R. E. servientes, singulos habere illud sanctum culmen potentiae et excellentiae, cuius sanctissimus noster senatus videtur gloria adornari, idest patritios, consules fieri, quos certe patritios, consules secundum leges, ut in summa dignitate constitutos, imperator patres sibi elegit, et loco patrum a se honorari affirmat.

§ 9. Quod vero haec dignitas tanto honore praefulgeat, nec tuae fraternitati, nec cuiquam alteri molestum esse debet, quoniam, ut sancti attestantur Patres, omnes patriarchales, archiepiscopales, episcopales, cathedrales, aliasque dignitates Romana fundavit Ecclesia; sicutque licuit, uni Ecclesiae amplam, alii ampliorem et alii amplissimam, prout expedire iudicavit, tradidit potestatem. Omnes enim, tamquam unius arboris rami ab una eademque radice, et ut diversi aquarum rivuli ab eodem fonte prodierunt, licet unus alio copiosior atque uberior. Itaque, si iustis ex causis et Spiritus Sancti instinctu, quo hanc Sedem regi credendum est, Romana Ecclesia venerabilium cardinalium coetum ad coelestis hierarchiae si-

Aliis praeminentiis decorati sunt.

Imperator Constantinus patres appellavit.

Romana Ecclesia cardinalium coetum aliis illustriorem constituit.

militudinem conditum, et tamquam sui corporis partem his privilegiis et honoribus illustrare decrevit, nec tua Ecclesia, cui per Apostolicam Sedem praefectus es, nec quisquam alius Ecclesiae gradus ab eodem similiter apostolico throno originaliter institutus, quae omnia de ipsorum fratrum nostrorum consilio acta sunt, ullam succensendi aut conquerendi causam habet, ne illud adducamus evangelicum verbum: Amice, non facio tibi iniuriam, numquid mihi non licet de meo facere quod volo? Et sicut tu vis ut, privilegiis Ecclesiae tuae ab hac Sede concessis, aliae deferant inferiores Ecclesiae; ita eadem ratione par est ut, ab eadem Sede huic coetui instituto, tu similiter deferas, et reverentiam praestes.

Ceteris praeminent ab immemorabili.

§ 10. Multum etiam movere te debet diuturna per christianum populum ubique servata consuetudo, quae, etiamsi cetera deessent, ex quo tam vetusta est, ut eius initiis memoria non extet in contrarium, pro constituto iure habenda foret; praesertim quando, sciente et approbante Summo Pontifice, non quidem uno, sed tot, quot unquam habuit Ecclesia, id actum esse dignoscitur. In omnibus enim nationibus ac regnis, et ut in Anglia memoravimus hactenus, huiusmodi praeminentiae cardinalibus delatus est honor, qui quidem non tam ipsis, quam nobis, cum nostra sint membra, attribui censendus est. Nec minus his Ecclesiae Romanae consuetudo, quae caput, norma et magistra est reliquarum Ecclesiarum, id ipsum tibi persuadeat, qua semper, nullo unquam contradicente, in cunctis actibus, quibuscumque praelatis praeonorati sunt.

Hoc idem obtinuerunt in conciliis generalibus.

§ 11. Idem in antiquis generalibus conciliis, praesertim in duobus Lugdunensibus, in uno praesidente Innocentio IV, in altero Gregorio X, quorum adhuc extant acta, usitatum fuit. Sic et in his synodis nostris, nostra aetate celebratis, de quibus etiam apud regnum Angliae non pauci supersunt testes, observatum esse palam est, absentibus etiam Summis

Pontificibus; idem et nunc, nobis praesidentibus, in hoc sacro oecumenico servatur Florentino concilio.

§ 12. His quoque illud accedat, quod in sententiis et decretis tam huius sanctae Sedis, quam generalium conciliorum, cum de dignitatibus nominatim sit mentio, illa clausula adici solet, non obstantibus si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, episcopali seu alia quacumque praefulgeat dignitate, per quod ex ordine nominandi, quae sit maior luculenter apparet.

§ 13. Nec causetur quisquam quod ordo episcopalis presbyterio maior sit, quoniam in eiusmodi praelationibus, officium ac dignitas sive iurisdictio praeponderat ordini. Quemadmodum iure cautum est, ut archidiaconus non presbyter, suae iurisditionis obtentu, archipresbytero praefatur; simili modo diaconus vel subdiaconus, aliusve clericus noster, aut alicuius metropolitani vicarius seu locumtenens in synodo et alibi, alios quocumque ordine maiores, etiam episcopos, antecedit, propter illius iurisditionem, quam exercet, et personam quam repraesentat. Sic et electus ad Ecclesiam cathedralam et confirmatus, quamquam nondum consecratus, ratione iurisditionis, cunctis in sua dioecesi praeminet. Quis ergo iam dubitarit eum qui talia iura et canones condidit, et talem aliis tribuit potestatem, posse eandem, cum vult, et maiorem suis membris tribuere? Si quis forte obiecerit prioris dignitatis potius esse rationem habendam, quam cardinalatus de novo collati, cum in regis tractatibus ac parliamentis quilibet, ut suae Ecclesiae praelatus, non ut cardinalis intersit; huic obiectioni evidens respondet ratio. Nam, cum personae sint ecclesiasticae, sicut statuta ac privilegia suarum Ecclesiarum in his actibus servant, multo magis Romanae Ecclesiae, cui vinculo obedientiae adstricti sunt, privilegia et statuta servare tenentur. Quibus nec ipsae personae ecclesiasticae, nec alii quicumque, tamquam inferiores,

In omnibus sententiis ante quoscumque alios nominantur.

In praelationibus dignitas cardinalat. praeponderat, etiam ubi non ut cardinales, sed ut suarum Ecclesiarum praelati intersunt.

derogare quomodolibet possunt. Cum igitur viri ecclesiastici ad actus publicos vel privatos vocantur, cum suis qualitatibus ac prerogativis ab Ecclesia institutis admitti debent. Nam et contra honestatem publicam et universalis Ecclesiae politiam et in opprobrium ecclesiasticae disciplinae vergeret, si in quovis actu diaconus presbyterum, vel presbyter episcopum, aut episcopus patriarcham praecederet. Praeterea in canonibus scriptum est unumquemque in collegio vel capitulo, iuxta suae receptionis tempus, honorandum esse, et quod, si postea aliquis admittatur presbyter, ceteris tempore anterioribus praeponatur, qui presbyteri non sunt. Quod si in ordine maiori sit, hoc etiam multo amplius in dignitate seu iurisdictione, quae in his actibus maior est ordine, servandum est, ut supra de archidiacono et archipresbytero dictum est. Quod si in post receptis locum habet, eadem ratione in iis qui prius, si qua de novo eis obveniat dignitas. Hoc enim rationi consentaneum est, ut dignius minus dignum ad se trahat, et res a potentiori et nobiliori denominetur. Quod in ipsis cardinalibus evidenter servatur, qui licet certarum Ecclesiarum, dum ad cardinalatum assumuntur, episcopi sint, nihilominus eos non episcopos, sed presbyteros S. R. E. cardinales, Sedes Apostolica appellat. Quinimo, si eis suas priores Ecclesias in tit. dimittat, non amplius sub nomine Ecclesiarum, sed tituli cardinalatus scribit, quasi ad maiorem dignitatem et iurisdictionem assumpserit, alioquin non ascendisse sed descendisse, non honorari sed dehonori viderentur.

§ 14. Quis etiam non videat cardinalatus dignitatem archiepiscopali esse maiorem dignitate, quia cum illa privatae unius patriae praesit utilitati, ista publicae totius populi christiani? Illa unam dumtaxat regit Ecclesiam, ista cum Sede Apostolica universas, et cum a nemine, nisi solo Papa iudicentur cardinales, ipsi patriarchas et archiepiscopos et reliquos

Ecclesiae gradus, cum Summo Pontifice, iudicant. Quorum officio nomen ipsum consonat optime; nam sicut super cardinem volvitur ostium domus, ita super hoc Sedes Apostolica, totius Ecclesiae ostium, quiescit et sustentatur.

§ 15. Nullum denique pro tua intentione proponis Ecclesiae Romanae privilegium. Quis enim alius huic iuri positivo et universalis Ecclesiae observantiae, atque apostolicae concessionis, praesertim quae apostolici throni, membrorumque eius praeminentiam concernit, contrarium privilegium dandi ullam omnino habet facultatem? Neque etiam consuetudine ulla tuam causam tueris. Quamquam si qua praetenderetur, praeter Apostolicae Sedis consensum et approbationem, inefficax prorsus censenda esset, ut proxime de privilegio dictum est, atque irrationabilis, quia per eam dignitas confundetur superiorum magistratum, turbationemque pareret in quolibet reipublicae statu. Nam, iuxta canones universos, non posset alia ratione subsistere, nisi per eam huiusmodi magnus differentiae ordo servaretur ecclesiasticus; quia confunderetur ordo, si cuique sua dignitas non servaretur, quamvis, ut praedictum est, ex frequentibus actibus 40 annorum spatio usitatis, contraria potius in regno Angliae consuetudo firmata sit.

§ 16. Hortamur itaque te, venerabilis frater, et volumus ut praedictis rationibus, ac nostrorum praedecessorum ordinationi atque Ecclesiae universalis observantiae penitus acquiescas, sicut pro tua prudentia et devotione, quam ad Romanam Ecclesiam et nos semper habuisti, te facturum speramus. In reliquis vero, sive tuam Ecclesiam, sive personam concernentibus, quae nec rationi aut honestati derogent, pro magna qua te omni tempore complexi sumus ac complectimur caritate, nos semper propitios experieris.

Datum Florentiae....., pontificatus nostri anno octavo.

Dat. pontif. anno VIII.

Contraria consuetudo, absque Sedis Apostolicae assensu, non suffragatur.

Hortatur archiepisc. Cantuariensem ut praedictis acquiescat.

Cardinales a solo Papa, alii praetati a cardinalibus iudicantur.

XX.

Monachi professi Ordinis Cisterciensis monachorum S. Benedicti, ad alium quam Carthusianorum Ordinem transire prohibentur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causa huius prohibitionis. — 2. Prohibitio (de qua in rubrica). — 3. Poenae contravenientium. — 4. Clausulae derogatoriae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Regularem vitam professis sic decet omnem vagandi materiam omnemque inquietudinis causam amputare, quod in eorum vocatione persistent, ac sedulum et devotum Altissimo exhibeant famulatum.

§ 1. Sane pro parte dilectorum filiorum patris abbatis monasterii Cisterciensis, Cabilonen. dioec., et aliorum Cisterciensis Ordinis abbatum exhibita nobis nuper petitio continebat, quod nonnulli monachi dicti Ordinis, alii videlicet melioris frugis ficto colore, alii vero ut iugum obedientiae et salutaris medicinae effugiant disciplinae, ad alios regulares Ordines se divertunt, et ut in illis remanere libere possint, licentiam Apostolicae Sedis in exquisitis coloribus satagunt obtinere.

§ 2. Nos igitur, quorum interest animarum providere saluti, et huiusmodi salubre remedium adhibere, eorumdem patris et abbatum supplicationibus inclinati, harum serie decernimus et etiam ordinamus, quod nullus Ordinis praefati professus ad alium quemcumque, praeterquam Carthusianorum Ordinem, etiam praetextu literarum maioris poenitentiarum nostri, etiam si in illis plena et expressa de praesentibus mentio habeatur, absque eiusdem patris abbatis licentia huiusmodi concedi debeat, nobis et successoribus

(1) Vide superius Constit. xviii, pag. 33.

nostris Romanis Pontificibus expresse et specificè allegatis, audeat vel praesumat quomodolibet se transferre.

§ 3. Decernentes nihilominus contrafacientes eosdem correctioni sui abbatis et dicti Ordinis omnino subesse, eosque transeuntes et abbates eorum ipsis ad alium, praeterquam ad dictum Ordinem Carthusianorum transeundi licentiam concedentes, ipso facto, excommunicationis sententiae subiacerent.

§ 4. Non obstantibus quibuscumque privilegiis etc.

Nulli ergo etc.

Si quis etc.

Datum Florentiae, anno Incarnationis dominicae MCCCXXXIX, decimo sexto kalendas martii, pontificatus nostri anno octavo.

Dat. die 14 februarii 1439, pont. anno VIII.

XXI.

Concordia Ecclesiae Graecae et Latinae, cum definitione quorundam articulo- rum catholicae fidei in quibus dissidebant, primatusque Romani Pontificis et Ordinis patriarchalis.

SUMMARIUM

Exordium a laetitia, quae omnibus christifidelibus ex huiusmodi unione provenire debet, petitum. — 1. Articuli, super quibus in concilio Florentino disputatum est. — 2. Professio ab omnibus super eisdem articulis facienda. — 3. De processione Spiritus Sancti; — 4. Consecratione in azymo vel fermentato; — 5. Purgatorio et suffragiis; — 6. Paradiso et distinctione meritorum; — 7. Inferno; — 8. Primatu Romani Pontificis; — 9. Ordine patriarcharum. — Eugenii Papae — et S. R. E. cardinalium subscriptio.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Consentiente ad infrascripta carissimo in Christo filio nostro Ioanne Palaeologo, Romanorum imperatore illustri, et locumtenentibus venerabilium

Poenae contravenientium.

Clausulae derogatoriae.

fratrum nostrorum patriarcharum, et caeteris Orientalem Ecclesiam repraesentantibus.

Exordium a laetitia, quae omnibus christidelibus ex huiusmodi unionis provenire debet, petitum

Laetentur coeli et exultet terra: subblatus est enim de medio paries, qui Occidentalem, Orientalemque dividebat Ecclesiam, et pax atque concordia rediit, illo angulari lapide Christo, qui fecit utraque unum, vinculo fortissimo caritatis et pacis utrumque iungente parietem, et perpetuae unitatis foedere copulante ac continente, postque longam moeroris nebulam et dissidii diuturni atram nigramque caliginem, serenum omnibus unionis optatae iubar illuxit. Gaudeat et mater Ecclesia, quae filios suos hactenus invicem dissidentes iam videt in unitatem pacemque rediisse: et quae antea in eorum separatione amarissime flebat, ex ipsorum modo mira concordia, cum ineffabili gaudio omnipotenti Deo gratias referat. Cuncti gratulentur fideles ubique per orbem, et qui christiano censentur nomine matri catholicae Ecclesiae colaelaentur. Ecce enim Occidentales Orientalesque Patres, post longissimum dissensionis atque discordiae tempus, se maris ac terrae periculis exponentes, omnibusque superatis laboribus, ad hoc sacrum oecumenicum concilium, desiderio sacratissimae unionis et antiquae caritatis redintegrandae gratia, laeti alacresque convenerunt et intentione sua nequaquam frustrati sunt. Post longam enim laboriosamque indaginem; tandem Spiritus Sancti clementia ipsam optatissimam et sanctissimam unionem consecuti sunt. Quis igitur dignas omnipotentis Dei beneficiis gratias referre sufficiat? quis tantas divinae miserationis divitias non obstupescat? cuius vel ferreum pectus tantae supernae pietatis magnitudo non molliat? Sunt ista prorsus divina opera, non humanae fragilitatis inventa, atque ideo eximia cum veneratione suspicienda et divinis laudibus prosequenda. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio, Christe, fons misericordiarum, qui tantum boni

sponsae tuae catholicae Ecclesiae contulisti, atque in generatione nostra tuae pietatis miracula demonstrasti, ut enarrent omnes mirabilia tua. Magnum siquidem divinumque munus nobis Deus largitus est, qui oculis vidimus, quod ante nos multi, cum valde cupierint, aspicere nequiverunt.

§ 1. Convenientes enim Latini et Graeci in hac sacrosancta oecumenica synodo, magno studio invicem usi sunt, ut inter alia etiam articulus ille de divina Spiritus Sancti processione, summa cum diligentia et assidua inquisitione discuteretur. Pro-latis vero testimoniis ex divinis Scripturis, plurimisque auctoritatibus sanctorum doctorum Orientalium et Occidentalium, aliquibus quidem ex Patre et Filio, quibusdam vero ex Patre per Filium procedere dicentibus Spiritum Sanctum et eandem intelligentiam aspicientibus omnibus sub diversis vocabulis; Graeci quidem asseruerunt quod id quod dicunt Spiritum Sanctum ex Patre procedere, non hac mente proferunt, ut excludant Filium; sed quia eis videbatur, ut aiunt, Latinos asserere Spiritum Sanctum ex Patre et Filio procedere tamquam ex duobus principiis et duabus spirationibus; ideo abstinuerunt a dicendo, quod Spiritus Sanctus a Patre procedat et Filio; vero affirmaverunt non se hac mente dicere Spiritum Sanctum ex Patre Filioque procedere, ut excludant Patrem, quin sit fons atque principium totius deitatis, Filii scilicet ac Spiritus Sancti; aut quod id quod Spiritus Sanctus procedit ex Filio, Filius a Patre non habeat; sive quod duo ponant principia, seu duas spirationes: sed unum tantum asserant esse principium, unicamque spirationem Spiritus Sancti, prout hactenus asseruerunt. Et cum ex his omnibus unus et idem eliciatur veritatis sensus, tandem in infrascriptam et sanctam Deo amabilem eodem sensu eademque mente unionem unanimiter concordarunt et consenserunt.

Articuli, super quibus in concilio Florentino disputatum est.

Professio ab omnibus super eadem articulis facienda.

De processione Spiritus Sancti;

§ 2. In nomine igitur Sanctae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, hoc sacro universali approbante Florentino concilio, definimus, ut haec fidei veritas ab omnibus christianis credatur et suscipiatur, sicque omnes profiteantur.

§ 3. Quod Spiritus Sanctus ex Patre et Filio aeternaliter est, et essentiam suam, suumque esse subsistens habet ex Patre simul et Filio, et ex utroque aeternaliter, tamquam ab uno principio et unica spiratione, procedit. Declarantes quod id quod sancti doctores et Patres dicunt ex Patre per Filium procedere Spiritum Sanctum, ad hanc intelligentiam tendit, ut per hoc significetur Filium quoque esse, secundum Graecos quidem, causam; secundum Latinos vero, principium subsistentiae Spiritus Sancti sicut et Patrem. Et quoniam omnia quae Patris sunt, Pater ipse unigenito Filio suo gignendo dedit, praeter esse Patrem, hoc ipsum quod Spiritus Sanctus procedit ex Filio: ipse Filius a Patre aeternaliter genitus est. Definimus insuper explicationem verborum illorum, *Filioque*, veritatis declarandae gratia, et imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam.

Consecratione in azymo vel fermentato;

Purgatorio et suffragiis;

Paradiso et distinctione meritum;

§ 4. Item, in azymo sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici: sacerdotesque in altero ipsorum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet iuxta suae Ecclesiae sive Occidentalis sive Orientalis consuetudinem.

§ 5. Item, si vere poenitentes in Dei caritate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfacerint et omissis, eorum animas poenis purgatorii post mortem purgari: et, ut a poenis huiusmodi releventur, prodesse eis fidelium vivorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes et eleemosynas et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secundum Ecclesiae instituta.

§ 6. Illorumque animas qui, post baptismum susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt; illas etiam quae,

post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus vel eisdem exutae corporibus (prout superius dictum est) sunt purgatae, in coelum mox recipi, et intueri clare ipsum Deum trium et unum sicuti est, pro meritorum tamen diversitate, aliam alia perfectius.

§ 7. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

§ 8. Item, definimus Sanctam Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri principis apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput, et omnium christianorum patrem ac doctorem existere, et ipsi, in B. Petro, pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in sacris canonibus continetur.

§ 9. Renovantes insuper ordinem traditum in canonibus caeterorum venerabilium patriarcharum, ut patriarcha Constantinopolitanus secundus sit post sanctissimum Romanum Pontificem, tertius vero Alexandrinus, quartus autem Antiochenus, et quintus Hierosolymitanus, salvis videlicet omnibus privilegiis et iuribus eorum.

Datum Florentiae, in sessione publica synodali, solemniter in ecclesia maiori celebrata, anno Incarnationis dominicae MCCCXXXIX, pridie nonas iulii, pontificatus nostri anno IX.

Ego Eugenius, cathol. Ecclesiae episcopus, ita definiens subscripsi.

Adiutor et protector meus es tu, Domine, ne derelinquas me.

Ego Antonius, episcopus Ostiensis, cardinalis Bononiensis, supradictas definitiones veras et catholicas esse affirmo et me illis subscripsi.

Ego Beranda, episcopus Portuensis, cardinalis Placentinus, supradictas definitiones veras et catholicas esse affirmo et subscripsi.

Ego N. tituli S. Crucis, presb. card., supradictis definitionibus tamquam veris et catholicis subscripsi.

Ego F. tituli S. Clementis, presbyter cardinalis, supradictis definitionibus me subscripsi.

Ego A. tit. S. Marci, presbyter cardinalis, subscripsi.

Ego Iul. tit. S. Sabinae, presbyter cardinalis, me subscripsi.

Ego Prosper tit. S. Georgii ad Velum Aureum, diaconus cardinalis de Columna, subscripsi.

Ego Dominicus S. Mariae in Via Lata, S. R. E. diaconus card., subscripsi.

Dat. die 6 iulii 1439, pontif. anno IX.

XXII.

Exemptio sororum sive monialium Ordinis S. Clarae a iurisdictione et superioritate ordinariorum et aliorum quorumcumque, et a solutione pedagiorum et quarumlibet contributionum.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Moniales S. Clarae Papae conqueruntur de gravaminibus sibi alias impositis. — 2. Eas igitur ab omni iurisdictione etiam ordinariorum declarat exemptas, — 3. Et etiam ab omni pedagio et contributione. — 4. De observantia huiusce constitutionis. — 5. Obstantium derogatio. — 6. Iurisdictionem vero superiorum Ordinis eiusdem praeservat.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Licet Romanus Pontifex omnes Religionis et religiosas personas, earumque monasteria, sive loca, assueto benignitatis affectu prosequi consueverit, illa tamen specialius sibi subdit, ac a cuiuslibet alterius iurisdictione onerumque quorum-

cumque subiectione et solutione libera facit penitus et exempta, quae maioribus oppressionibus exactionibusque gravata noscuntur.

§ 1. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectarum in Christo filiarum abbatissarum et conventuum universorum monasteriorum S. Damiani ac Minorissarum et S. Clarae, Ordinis eiusdem Sanctae, sub generalis ministri aliorumque officialium Ordinis fratrum Minorum cura ubilibet constitutarum, petitio continebat, quod ob varias decimarum et caritativorum subsidiorum, aliorumque onerum impositiones, tam pro Romanae Ecclesiae, suorumque legatorum et nunciorum incumbuntibus, quam pro honorandis regibus ac principibus, ac communitatum subventionibus, apostolica auctoritate hactenus ordinatas, constitutas atque decretas, necnon gabellas, pedagia et gravamina, aliaque onera realia per potestates, rectores atque regimina saecularia, factas, impositas et illatas, petitionesque et exactiones, quae ratione fructuum, qui in eorumdem monasteriorum et locorum agris et possessionibus intra nonnullarum, cum cura et sine cura, Ecclesiarum limites consistentibus colliguntur, a nonnullis illarum rectoribus et beneficiatis factae sunt hactenus, et fiunt etiam de praesenti, abbatissae, conventus, moniales, monasteria et loca huiusmodi in tantam paupertatem inopiamque venerunt, quod pia eorum vota exolvere non valentes, in monasteriis et locis ipsis divinus cultus est adeo diminutus, quod nisi provideatur celeriter, verisimiliter formidatur in eis extinctio observantiae regularis. Quare, pro parte abbatissarum et conventuum praedictarum, nobis fuit humiliter supplicatum, ut providere eis et eisdem monasteriis sive locis super hoc de opportuno remedio dignaremur.

§ 2. Nos igitur, qui ad eosdem fratrum Minorum et S. Clarae Ordines specialem gerimus devotionis affectum, pia memoriae Nicolai quarti, Bonifacii octavi, Ioan-

Moniales S. Clarae Papae conqueruntur de gravaminibus sibi alias impositis.

Eas igitur ab omni iurisdictione etiam ordinariorum declarat exemptas.

nis vigesimi secundi, Clementis tertii, Alexandri quarti et Benedicti undecimi, praedecessorum nostrorum, vestigiis inhaerentes, earundem abbatissarum et conventuum, necnon dilecti filii Guillelmi de Casali, eiusdem fratrum Minorum Ordinis generalis ministri, sacrae paginae professoris, nobis super hoc humiliter supplicantis, in hac parte supplicationibus inclinati, ut in eisdem monasteriis eo devotius divinis laudibus intendatur, quo personae in illis vacantes studio piae vitae potiori fuerint immunitatis privilegio communitae, abbatissas, conventus, moniales, monasteria atque loca huiusmodi cum omnibus iuribus et pertinentiis ac bonis eorumdem mobilibus et immobilibus quibuscumque, tam praesentibus, quam futuris, ab omni iurisdictione, dominio, potestate quorumcumque legatorum, patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, nunciorum et aliorum quorumcumque ordinariorum iudicium, ad instar praefatorum Pontificum concessorum privilegiorum, quae hic haberi volumus pro sufficienter expressis, auctoritate apostolica, ex certa scientia, tenore praesentium, prorsus eximimus et perpetuo liberamus, ac sub B. Petri et Sedis Apostolicae protectione suscipimus atque nostra, illaque nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus canonice intransitibus, et dictae Sedi dumtaxat immediate volumus subiacere. Ita quod legati et nuncii dictae Sedis ac iudices praefati, aut alia quaevis persona, saecularis vel regularis, ecclesiastica vel mundana, quacumque fulgeat dignitate, nullas in abbatissas, conventus, moniales, monasteria, sive loca huiusmodi, utpote prorsus exempta, possint excommunicationis vel interdicti sententias promulgare, vel iurisdictionem, dominium aut potestatem aliquam exercere, ratione delicti, contractus aut rei de qua ageretur, ubicumque committatur delictum, in eatur contractus, aut res ipsa consistat.

§ 3. Quinimo abbatissas, conventus et moniales easdem cum earum monasteriis atque locis perpetuo exemptas esse volumus, immunes et liberas ab omni decimarum, subsidiorum, gabellarum, pedagiorum, fructuum et aliorum huiusmodi solutione, contributione, responsione et aliis quibuscumque, fel. rec. Innocentii Papae IV, praedecessoris nostri, et aliis quibuslibet constitutionibus et privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis specialibus et generalibus, locorum ordinariis vel aliis quibuscumque, et quovis modo concessis et in posterum concedendis, necnon statutis, consuetudinibus et ordinationibus monasteriorum, locorum et Ordinum praedictorum, ac obligationibus, promissionibus et solutionibus per easdem abbatissas, conventus et moniales hactenus forsitan factis, contrariis, iuramento, confirmatione apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis non obstantibus.

§ 4. Mandantes omnibus et singulis legatis, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, ordinariis, rectoribus et aliis supradictis, cuiusvis ordinis, gradus, status et conditionis existant, etiamsi cardinalatus praefulgeant dignitate, ne abbas, conventus, monasteria et loca huiusmodi super praemissis et circa ea impetant, aut quomodolibet molestent, quinimo nec sinant ab aliis, quantum in eis fuerit, quomodolibet molestari, etiam per literas apostolicas sub quavis forma vel expressione verborum confectas, seu conficiendas in posterum, et etiamsi literae ipsae de eisdem monasteriis, abbatissis, priorissis, conventibus, Ordinibus et Religione ac privilegiis et indultis ipsarum, et de praesenti indulto plenam et expressam facerent mentionem, ac etiamsi, in eisdem literis concessis et concedendis, clausulae infrascriptae, videlicet quod omnes personae ecclesiasticae, saeculares et religiosae, exemptae et non exemptae, ad praestationem seu solutionem decimarum, collectarum, talliarum, subsidiorum, pro-

Et etiam ab omni pedagio et contributione.

De observantia huiusce constitutionis.